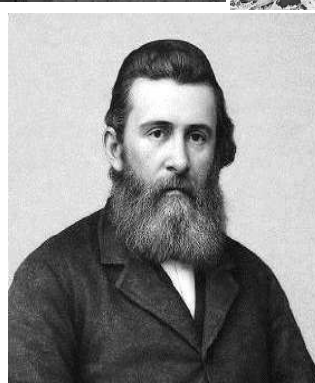

פנינו הצדיקים

לעדכוניים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים
ללא פרסומות.
ללא חדשות.
ללא פוליטיקה.

האזינו לשידור החי | 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il

במיל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

המקובל הנסתר הרב יהודה זאב ליבוביץ זצ"ל- נולד ב-ו' תשרי שנת ה'תרפ"ב (1921) בעיירת סאטמר שבטרנסילווניה. מצעירותו נודע כמתמיד גדול. **גאון בנגלה ובנסתר**. בקיאותו וידענותו המופלאה הייתה בכל מכמני התורה. **בעל רוח הקודש**. במלחמת העולם השנייה איבד את כל משפחתו, והוא עצמו שהה במחנות עבודה. לאחר המלחמה עלה בגפו לישראל, הוגלה על ידי הבריטים לקפריסין, ולאחר קום המדינה שב ועלה לישראל והתיישב בתל אביב. שם התקרב לר' יהודה צבי ברנדווין, שהתגורר בעיר, והוא צרפו לחבורת המקובלים, עימה נמנו לאחים וינשטוק, ר' משה יאיר ויוסף. אולם בניגוד להם, הרב לא התפרסם כלל ונותר באלמוניות. לפני מלחמת העולם השנייה היה מאורס, אולם, לאחר שכלתו נספתה בשואה לא נישא עוד. **במשך כ-40 שנים התגורר בגפו בחדר בודד שם למד בהתמדה גדולה ועבד את השי"ת ביראה ובהצנע לכת**, ולמחייתו עבד כסולל כבישים מטעם עיריית תל אביב.

הרב שמר על קשרים הדוקים עם גדולי הרבנים והאדמו"רים, ובראשם האדמו"ר אהרון רוקח מבלז, האדמו"ר יקותיאל יהודה הלברשטם מצאנז, והיה מקורב לאדמו"רי רוז'ין. אולם למרות קשריו עם הרבנים והאדמו"רים הצליח ליבוביץ לשמור על אלמוניות מוחלטת, ומלבד מספר מועט של רבנים שעמדו על גדלותו בתורת הנגלה והנסתר **נחשב בעיני מכריו ושכניו כאדם פשוט**. ענוותן עצום. גדולי המקובלים ביניהם ר' משה יאיר ור' יוסף וינשטוק נהגו להפנות אליו שאלות ועם כל זאת הסתיר עצמו ועשה עצמו כאחד שאינו יודע ספר. בתחילת שנות ה-90 עבר להתגורר בבני ברק, אצל נכדו של המקובל ר' חיים משה מנדל. בתקופת מגוריו זו התפרסם כצדיק נסתר. גדולי הרבנים, ובהם ר' שמואל וואזנר ור' מרדכי גרוס, נהגו לבקרו ולשוחח עמו בענייני הלכה וקבלה. למרות שסירב לקבל קהל וקימץ בחלוקת ברכות, **נודע כבעל מופת**. עד היום רבים המתפללים על ציונו ונושעים. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תש"ע (2010). חי כ-89 שנים. ציונו בבני ברק.

אביו: ר' יחיאל צבי הי"ד. **מרביתו:** ר' מרדכי עזריאל וינברג (אב"ד מרגרטן), ר' יהודה גרינוולד (אב"ד סקלהיד) ור' יואל טייטלבוים מסאטמר. **חברותא:** ר' דוד מאיר וייס. **מספריו:** **יתורת יהודה זאב יאור לוי יזיו יהודה**.

על העובדה, כי הרב היה בעל רוח-הקודש, יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: מעשה באחד מבאי ביתו, ששהה במחיצתו של רבינו בשעות בין הערביים המאוחרות לאחר השקיעה. והנה פונה אליו הצדיק ואומר לו: **"אל תתפלל מנחה, כי אם תשלים בתפילת ערבית פעמיים"**. ויהי הדבר לפלא, שכן אותו אחד לא גילה, כי לא הספיק באותו יום להתפלל מנחה וכי מתכוון הוא לעמוד ולהתפלל מנחה, מאחר ששכח להתפלל.

עד כמה עלינו להיזהר, שלא לפגוע באף אדם ועל ענוותנותו המופלאה של הצדיק, ניתן ללמוד מהסיפורים הבאים: שנים ארוכות נהג רבנו לצאת ולבוא בבתי ידידיו, אצלם סעד בשבתות ובביתם בילה ימים ארוכים. לא הכל עמדו על טיבו ומהותו שהסתיר את מעלותיו ומדרגותיו הנעלות. **היו אף הזדמנויות, שרבינו היה מציג עצמו כחסר בינה ונוהג בצורות מוזרות, שהביאו להרמת גבות של תמיהה**. ולפיכך, לא הכול ראו בעין יפה את ביקוריו.

אירע מקרה, והצדיק בא להתארח אצל אחד ממכריו. כשעמד על מפתן הכניסה שמע את רעייתו של בעל הבית מתבטאת בסגנון: **"שוב בא אלינו הביתה המשוגע הזה?!"**. לאחר ביקורו אמר הרב לאחד ממקורביו, ששמע על הסיפור: **"לך תבדוק מה מצב היד של אותה אשה"**. בדיקה שכמובן לא העלתה דבר. אולם, לאחר מספר ימים נפלה האשה ושברה את ידה, או אז הוברר למפרע, כי רבינו ראה, כי נגזרו עליה ייסורים, בגין שפערה פיה לדבר בחוצפה.

לא פעם היו שכנים שאינם מהוגנים, שראו בעין רעה את העובדה, כי 'נגזר' עליהם להתגורר בסמוך לביתו של יהודי שומר תורה ומצוות בלב תל-אביב. סיפר מקורבו הרב הרשטיק הי"ו כי אחד משכניו אף הגדיל להתנכל לרבינו, ובאחד הימים העיז פניו, ובעומדו במרפסת ביתו רוקן דלי מים על ראשו של הצדיק, שחלף ברחוב.

רבינו שגאון בענווה היה וגאון אדיר בשפלות רוח, לא בא עמו במלחמה, אך לנוכח התנהגות כה מבישה, הפטיר כמשיח לעצמו: **"אינני יודע, אם יכולה להיות למרפסת כזו זכות קיום"**. לא יצא שבוע מיום המעשה, והמרפסת, שקבועה הייתה למקומה זה עשרות בשנים, התמוטטה וקרסה תחתיה בקול רעש גדול. זכות קיומה נשלל ממנה.

אחת מהנהגותיו המופלאות של רבינו, הייתה עריכת סעודת ראש-חודש, שבה השתתפו כמה צדיקים נסתרים חסידים ואנשי מעשה. לא אחת היה הצדיק גוער בפלוני, והכל מסיבות טמירות ונעלמות, ומשפעים העיז מאן דהו ושאלו: **"מדוע צעק על צדיק פלוני, הרי אישיות רמת דרג הוא, וחסידים רבים לו?"**, הפטיר רבנו כלאחר יד: **"ראיתי כי הייתה עליו גזירה קשה, ולא יכולתי לבטלה רק בדרך זו"**. מתשובה זו למדנו, עד כמה אין אנו יכולים לרדת לסוף דעתו של הצדיק, ועל כן אל לנו לתהות על מעשיהם, שהרי בדרכם יש להשפיע ולשנות עניינים הנמצאים ברומם של עולם ואין אנו נמצאים במעמדם כדי לזכות ולראות כל זאת.

פעם ביקש רבינו לשוחח באופן אישי עם אחד מאנשי הבית בלא שתהא אוזן נוספת שותפה לשיחתם. הוא ביקש ממשמשו, ששהה בבית כי יצא מן הבית לפרק זמן קצוב. המשמש שהיה עייף מאד מעמל היום נפנה והלך לבית כנסת סמוך, שם חטף תנומה קלה על אחד הספלים. כששב אל הבית, הרב פנה אליו ושאל: "ישנת על הספסל?"

אחד מן המקורבים נכנס פעם לחדרו בעניין כלשהו. נתן בו הרב עיניו ושאלו "מה עם פסוקי דזמרה? וכי אין צורך לאומרם?". התברר, כי אותו מקורב באותו היום הזדרז מאוד בתפילת שחרית ומפאת קוצר הזמן דילג על פסוקי דזמרה, ובמרוצת השעות פרח מזיכרונו הצורך להשלימם.

בעודו מהלך ברחוב, ניגש פעם לרבינו אברך, בנם של קדושים ממשפחתו של אחד מצדיקי הדור, וביקש את ברכתו עבור אשתו שתלד בזמנה ובנקל. משלא נענה, הפציר רבות שיואיל לברכו. היסב רבינו פניו אליו ואמר לו: "בשביעי רצית בו", ושנה ושילש את הדברים, שלא היו מובנים באותה שעה. ברם, משהגיע החודש השביעי ולאברך הנ"ל נולד בן בריא ושלם, הובנה למפרע תשובתו של רבינו, שחזה בעיניו הצופיות מבעוד מועד את הזמן המדויק.

באחד הימים רבינו התקשה בקושיא גדולה בתורתו של האריז"ל. על אף שניסה בכל כוחו למצוא תירוץ לקושיא - לא עלה בידו. כשראה כך, התענה ולא אכל ולא שתה, ואף התקשה לישון מספר לילות. באחד הימים נפלה עליו תרדמה בשעות הצהריים. בחלומו, רואה כי הוא הולך לישון ותוך כדי שינה דלת ביתו נפתחה ובפתח ניצב המקובל רבינו האריז"ל. הצדיק ניגש אליו והעירו משנתו ואמר: "קודם תשתה כוס קפה ואחר כך איישוב לך את הקושיא". רבינו ניסה, בחלום, להניא את האריז"ל מעניין הקפה ואמר: "איך אוכל לשתות, בשעה שקדוש עליון מעולם האמת ניצב עלי?". האריז"ל דחק בו למלא אחר דברו, ואח"כ יישב את הקושיא ונעלם מעיניו. כשהוא התעורר ראה כי הקושיא שבה התקשה מספר ימים ברורה לחלוטין.

באחד הימים הגיע אחד הרבנים לבקר אותו. מיד כשנכנס רבינו אמר לו בתרעומת: "למה סיפרת? למה גילית את הסוד ברבים? מעתה הפסדת את המתנה ולא תזכה לה עוד!". למראה פניהם התמוהים של הסובבים, הסביר כי מאז שנפטר אביו הצדיק רבי ישראל זכריה זצ"ל, היה מתגלה אליו הנפטר מעולם האמת.

בשנותיו האחרונות, שימשו את הרב מספר אברכים חשובים במסירות עד אין קץ וקבעו ביניהם תורנויות. באחת השבתות, כשתורנותו של אחד האברכים הסתיימה וחלף זמן רב והמשמש השני לא הגיע, שאל האברך את רבינו: "היכן הוא, האם הוא נסע?". תוך כדי דיבור הבחין, כי טעה בלשונו ואמר בשבת הקדושה את המלה 'נסיעה'. מה הופתע, כשהצדיק השיב לעומתו בחיוב באומרו: "כן, הוא נסע".

חלף זמן מה ובפתח הבית ניצב המשמש השני. עוד בטרם דרכה רגלו על מרצפות הדירה, קרא רבנו לעברו: "מזל טוב, נולד לך בן". ואכן, הוברר למפרע, כי אותו משמש - אשתו כרעה ללדת, ונאלץ הוא ללוותה לבית החולים בשבת - ולפיכך איחר לשמש את הצדיק.

הגאון הרב נתן הכהן אדלר זצ"ל המכונה ה'נשר הגדול'- נולד בפרנקפורט דמיין שבגרמניה ב-י' טבת ה'תק"ב (1741). משפחתו מצד אביו מיוחסת לרבי שמעון הדרשן (מחבר 'לקוט שמעוני'). בילדותו נודע כמחונן והיה הוגה ימים ולילות בלימוד התורה. כל חייו חי בצער עמוק על החורבן והגלות, וכן היה בקיא בסדר קודשים ואף אמר, שהוא מוכן לעבוד בבית המקדש ברגע שיבנה. סיפר תלמידו ר' אברהם בינג: "לא הניח כמותו בכל תפוצות ישראל, הן בחריפות והן בבקאות והן בחסידות... **מיום עומדו על דעתו לא הסתכל אפילו בחלון, ומיום שנעשה בן ט' שנים, לא הלך בחוצות ולא נהנה מעולם הזה**".

כשהיה כבן עשרים שנה כבר יצא לו מוניטין, והתאספו אליו חלק מחכמי העיר, והוא התחיל לנהל ישיבה בביתו. בשנת ה'תקמ"ב (1782) רבינו עזב את פרנקפורט דמיין בעקבות חרם, שהטילו עליו רבני הקהילה מכיוון שהם חששו מהשמועות שהוא משתמש בקבלה מעשית ורבינו התחיל לשמש כרב העיר בוסקוביץ'. בשנת ה'תקמ"ו (1785) שב לעיר מולדתו. לאחר תקופה קצרה, התעוררה התנגדות כלפיו מחדש והרב נפל למשכב. גאון בנגלה ובנסתר. ענותן ושפל ברכ. הפקיר את כל אשר בביתו, שמא יבוא אדם ויקח חפץ ללא רשות, ויעבור על איסור גזל. עניים באו לביתו מדי יום ביומו ופיזר ממון רב לאביונים. הרה"ק מרופשיץ סיפר ששמע מה'נועם אלימלך', כי שנים רבות לא ירדה לעולם נשמה כה גבוהה כמוהו מלבד רבינו הבעש"ט הק' זי"ע. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תק"ס (1800) ונקבר למחרת. חי כ-59 שנים. ציונו בפרנקפורט דמיין.

אביו: ר' יעקב שמעון. **אימו:** מרת צרלה. **מרביתיו:** ר' דוד טבלי כ"ץ שיף (מח"ס 'לשון זהב'- רבה הראשי של לונדון ורבו המובהק), ר' יעקב יהושע פלק (ה'פני יהושע'), ר' משה ראפף ור' אבוש (רב העיר, ממנו למד קבלה). **מתלמידיו:** הגאונים הצדיקים ר' משה סופר ('החת"ם סופר'), ר' יצחק אריה וורמסר, ר' אברהם בינג (מגדולי רבני גרמניה), ר' שלום חריף, ר' לייב עמרין. **מספריו (נערכו ע"י תלמידיו):** **יתורת אמת-** על התורה, ש"ע ושו"ת **ימשנת רבי נתן**.

אל הגאון רבי משה סופר ('החת"ם סופר') זצ"ל, הגיע ישיש עני והוזמן להיכנס לחדר הצדיק. הוא הסתגר עימו שעה ארוכה לפליאת מקורבי 'החת"ם סופר', שידעו כמה יקרה לו כל דקה. לבסוף כתב לו מכתב המלצה, שיעמדו לימינו בשל מצבו אף העניק לו נדבה הגונה. הרב קם וליווה אותו החוצה, והכל תמהים על הכבוד הרב שמוענק לו. כששב 'החת"ם סופר' לביתו, סיפר להם: "כאשר כיהן מורי ורבי הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל כרבה של בוסקוביץ, קמו לו מתנגדים רבים שרדפו אותו ומיררו את חייו. לבסוף גרמו לו לעזוב את העיר. שאלתי את רבי: 'הלא אמרו חז"ל (ברכות יט:) שהשי"ת תובע את כבודו של חכם. ועוד אמרו במדרש (תנחומא - תולדות) שחם הבורא על כבודו של צדיק יותר מכבודו, ואם כן כיצד ייתכן, שהאנשים שהתקוטטו עימו ורדפו אותו שקטים ושלוים ואינם נענשים על כך?'".

רבי השיב: 'אל תדאג בני, עוד תראה, שכולם יתדפקו על דלתך דלים ורשים ויבקשו נדבה'. **כאשר אמר כן היה. כולם באו אחד אחד וסיפרו לי את סאת צרותיהם, תסמרנה שערות הראש לשמען. כולם הגיעו מלבד אחד. תמהתי והצטערתי, שלא התקיימו דברי רבי בשלימותם. והנה היום הוא הגיע, הכנסתי אותו לחדרי ושמעתי את קורותיו, והנה התברר, שגורלו מר מכולם, ונוכחתי לראות, כמה גדולים דברי חז"ל להיזהר בגחלתם של חכמים, שנשיכתם נשיכת נחש ועקיצתם עקיצת עקרב, והפוגע בהם לא ינקה**'. (חוט המשולש)

מעשה נורא אירע בפרנקפורט בשנת ה'תקל"ט, כשישב רבינו בעליית ביתו ולמד עם תלמידיו. ליד פתח הבית עמדו בחור ובחורה. הם התלוצצו בקולי קולות וקולם נשמע למעלה, והפריעו לשיעור. הרב ציוה לתלמידו מרן ר' משה סופר: "לך רד והעד בהם שעליהם ללכת מכאן ולא יפריעו לשיעור". ר' משה התרה בהם, אבל הם התעלמו ממנו, ולא שמעו לקולו, והמשיכו בדברי שחוק, היתול וקלות ראש.

ר' נתן ציוה שנית על ר' משה סופר שיזהירם **שאם לא ילכו משם, מרה תהיה אחריתם**. ר' משה ירד שנית ואמר להם את הדברים אשר שם בפיו רבו רבי נתן. **אבל הבחור הזהיר את ר' משה, שאם יבוא עוד פעם להוכיחם - ירביץ לו**. ר' משה חזר וסיפר לרבו, את אשר הזהירו הבחור, אך מכיוון שהם המשיכו להפריע למהלך השיעור, ר' נתן ציוה בפעם השלישית להזהירם. הבחור הרים את ידו וסטר על לחיו של ר' משה. כאשר סיפר לרבו, מה שאירע, ציוה רבינו להביא לו שופר, לתקוע ולהריע ולהחרים, **ותוך עשרים וארבע שעות גם הבחור וגם הבחורה מתו מיתה פתאומית ל"ע**. ותהום כל העיר, כי הבחור והבחורה היו בני העשרים הגדולים שבעיר.

הוריהם רצו לתבוע את רבינו בערכאות של גויים ולהביאו בפלילים. הגה"ק ר' פינחס הורביץ (בעל 'ההפלאה') ששימש כאב"ד של העיר, שלח אל רבינו תלמידי חכמים שיקבל עליו נזיפה לעיני ההמון, (ולא יהיה אצלו מניין, כאיש נזוף שמתפלל יחיד). רבינו לא רצה לקבל את הנזיפה, אבל ר' פינחס שלח אליו שוב והודיע לו **כי הוא מתכוון רק לטובתו, להשקיט ולהרגיע את ההורים ואת ההמון שלא יתקוממו נגדו**. רבינו קיבל עליו נזיפה למשך שישה שבועות וכך שקטה רוח מחרחרי הריב הארץ. לאחר מכן באו אליו חכמים בראשותו של הגה"ק בעל 'ההפלאה' והתירו לו את נזיפתו, והגה"ק רבי נתן קרא לפנייהם בס"ת את כל ששת הפרשיות שעברו עליו בלא קריאה.

ה'חתם סופר סיפר נפלאות, ממה שראה בעיניו, ממעשה רבינו: פעם אחת באו פקידי הממשלה לבית רבו בגלל הלשנה, לחפש אחר ס"ת. רבו לקח את הס"ת ונתנו על ידו והעמידו באמצע החדר. פקידי הממשלה חיפשו ובדקו בכל פינה ובכל זווית במשך דקות ארוכות, ולא ראו אותו ולא פגעו בו, כי רבו עשאו לרואה ואינו נראה. כאשר סיפר 'החת"ם סופר' עובדה זו אמר, **שאין להתפלא על רבו, שיכל לעשות כן, אבל מסוכן לעשות כך**.

רבי שר שלום רוקח מבלז צ"ל- נולד בעיר ברודי בשנת ה'תקמ"א (1781). בגיל צעיר התייתם מאביו ונשלח ע"י אמו ללמוד אצל דודו ומאוחר יותר אף התחתן עם בתו. צדיקי דורו הפלילו בשבחו, וכינוהו בכינויים נדירים, כ"שר העליונים והתחתונים" (ר' צבי אלימלך שפירא) ו"בעל הבית של העולם" (האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוז'ין). בתחילה הסתיר את עובדת התקרבותו לחסידות (לאחר נישואיו, כאשר הלך ללמוד חסידות, עשה זאת באישון ליל ע"י השתלשלות בחבל מחלון חדרו בבית חמיו ולמד עם ר' שלמה מלוצק. לפנות בוקר, כאשר חזר, אשתו המתינה ליד החלון עם החבל וכך היה מטפס. חותנו אח"כ היה מעירו כדי שיוכל ללמוד עמו. לאחר זמן מה ביקשו חותנו דב כי יחפש עסק לפרנסת ביתו והיות ואין באפשרותו להמשיך ולהחזיקו אך מרת מלכה מכרה את תכשיטיה על מנת לאפשר לבעלה להמשיך ולהתמיד בלימוד התורה).

שימש כרב העיירה בלז משנת ה'תקע"ז (1817) עד לפטירתו. מייסד שושלת חסידות בלז. בנה בית כנסת מפואר שבנייתו ארכה כ-15 שנים. לפני תחילת בנייתה היה ער אלף לילות בהן עסק בלימוד התורה, עד שבילילה האחרון נגלה אליו אליהו הנביא ולמד איתו כל התורה כולה. ענוותן. מקובל. גאון בנגלה ובנסתר. רבים נהרו אליו ונושעו. מלומד בנסים. כאשר חולה היה ניגש אליו, היה מעביר את אצבעותיו ובכך מרפאו מחוליו. כאשר הגיע גוי, בתמורה לרפואתו היה מתנה עמו שייטיב עם היהודים. נפטר ב-ז"ך אלול ה'תרט"ו (1855). חי כ-74 שנים.

אביו: הגאון ר' אלעזר. **אמו:** בתו של ר' יהודה זונדל. **אשתו:** מרת מלכה (בת דודו, ר' ישכר דב). **ילדיו:** הגאונים ר' אלעזר, ר' יהודה זונדל מאוחאן, ר' שמואל שמעלקא, ר' משה מקארוב, ר' יהושע (ממלא מקומו), מרת פריידא (נישאה לר' חנוך העניך דב מייער, ה'לב שמח' מאלסק), מרת איידל (נישאה לר' יצחק רובין מברוד). **מרבותיו:** הגאונים ר' ישכר דב רמר"ז (דודו, אב"ד סקוהל), ר' שלמה פלאם (המגיד מלוצק בעל ה'דברת שלמה', רבו הראשון בתורת החסידות), ר' יעקב יצחק הורוביץ (רבו המובהק, ה'חזקה מלובלין'), ר' ישראל הופשטיין (המגיד מקוז'ניץ). **מתלמידיו:** הגאונים ר' שמעון מירסלוב, ר' חיים הלברשטאם מצאנז, ר' שלום מקאמינקא, ר' אורי מסמבור, ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון, ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם משינאווא, חתנו ר' חנוך העניך דב מייער מאלסק (ה'לב שמח'), ר' שלום רוזנפלד מקמינקא (העילוי מראווא), ר' פייבוש מהובנוב, ר' דוד מדינוב, ר' דוד מזאבלוטובג, ר' שמעט מיארוסלב ורבים נוספים. **מספריו:** **מהר"ש** **מדבר קדש** **ילקט אמרי קודש** **ביאורי החסידות**.

כשעסק רבינו בבניית בית הכנסת. נקלעה לבלז חבורת סוחרים, מדרי העיר קריסנאפאלי הסמוכה, ששבו מלעמבערג ופניהם מועדות לביתם. שלח הצדיק את הגבאי שיגיד לסוחרים, שיתעכבו בבלז ויסייעו לבנאים בבניין בית הכנסת. הגם שלא היו האנשים מנויים על חסידי רבינו, ידעו מגדולתו וחרדו למוצא פיו.

הלכו הסוחרים הקריסנאפאליים לשטח הבנייה, הושיטו ידם וסייעו במלאכה כלשהי, חשבו שבכך די, אך אז הגבילה אותם פקודתו החוזרת ונשנית של הצדיק, שהורה להם שלא יסעו וימשיכו לסייע במלאכת הבניה, עד שיודיע כי יכולים הם להמשיך בדרכם. האנשים הצטערו וסחו בינם לביןם, כי כל רגע של התמהמהות כפויה כשנה נחשב הוא בעיניהם. רק לאחר כמה שעות, שדמו בעיניהם ליובלות, הגיע שליחו של רבינו ואמר שהם יכולים להמשיך בבנייתם לביתם. כשהתקרבו לקריסנאפאלי, נחפז לקראתם אחד מאנשי העיר ובפיו בשורת אזהרה: "**הנהר הסמוך לעירנו עלה על גדותיו בפתע פתאום, ולפני שעות אחדות נסע שם כומר פלוני וטבע בגאות הנהר**".

אחד מחסידי רבינו, רבי חיים גולדברג ז"ל, היתה פרנסתו מצויה בריווח ממסחר בבהמות. באחד הימים הגיע לכ"ק מרן כשהוא חרד ודואג, מחמת שמגפה החלה משתוללת בעדרי הצאן והבקר, וגם בדיריו ורפתותיו החל הנגף. אמר לו כ"ק מרן, שיעמוד לצדו בתפילת מנחה של ערב שבת קודש. כשהחלו להתפלל ואמרו מזמור "הודו לה' כי טוב", הגיע מרן לתיבות (תהילים קז, לח-מא) "**ובהמתם לא ימעט... וישם כצאן משפחות**", הגביה קולו וחשו כל הנוכחים, כי הוא גונז בקריאתו כוונה עמוקה. באותו יום ובאותה שעה פסקה המגפה, ומבהמותיו של רבי חיים גולדברג לא מתו עוד.

הודי שהתגורר ברוסיה עשה את הדרך הארוכה עם בנו בן השבע, אותו הביא לרבחמן, כדי שיגאל אותו מיסורי השיתוק שאחזו רח"ל. הניח האב את ילדו על הארץ ומרן קם ממקומו, **כך על ידיו מטפחת וניגש אל הילד, מיששו מראשו ועד רגליו, ולעיני כל הנוכחים קם הילד והחל מניע את כל אבריו, ככל ילד בן גילו**. פנה מרן לניצבים במקום ואמר: "אל תתפלאו למראה עיניכם, אלא תנו דעתכם להבין רז זה. הלא מצד סטרא דקדושה אין כאב בעולם, כי דרך הטוב להיטיב ורחמיו על כל מעשיו, וכל המכאובים והיסורים, שיש לאדם באים מצד סטרא אחרא. אם שומר אדם על עצמו כדבעי ועובד את השי"ת בידיו, שורה עליהם רוח של קדושה ובמגעם נס הסטרא אחרא".

הגה"ק רבי יהודה מודערען צ"ל מסיגוט, תלמיד ה"חתם סופר", סבל קשות תקופה ארוכה משינוי החולות, כשבא אל רבינו להתאונן על יסוריו, הניח רבינו את אצבעותיו הקדושות על שיניו, ומיד חלף הכאב לגמרי. נענה אותו גאון ואמר: "אצבע אלקים היא". כ"ק מרן רבי שלום מבלז אמר: "אינני משתמש בשמות כלל, רק אני מרחם מאד ואומרים בשמיים, אם בשר ודם מרחם כל כך, משמיים בוודאי צריך לרחם".

הגה"ק ה'ייטב לב' זיע"א היה פעם אחד עם אחיו הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זיע"א אצל רבינו זיע"א, וראו שהביאו איש חולה שלא היה יכול ללכת ברגליו, ורבינו הניח את ידו עליו והתרפא מיד והלך כאחד האדם. הגה"ק ה'ייטב לב' ואחיו התחילו לבכות מהתרגשות, על שראו בעיניהם דבר גדול כזה. רבינו הרגיש בכייתם ואמר להם: "**אם אין עושים רעה עם הידיים, יכולים לעשות עמהם מה שרוצים**".

אם ראשונים כמלאכים- הרב המקביל ישועה חי בן-שושן זצ"ל

הרב המקביל ישועה חי בן שושן זצ"ל- נולד ב-כ"ב טבת ה'תש"ו (1945) בירושלים. בגיל צעיר התחיל ללמוד קבלה אצל המקובלים רבי מרדכי עטיה, רבי דוד ציון לניאדו ורבי מרדכי שרעבי. לאחר מכן למד חברותא עם המקובלים הרב דוד בצרי והרב יעקב משה הילל. כשהיה בחור קיבל צו גיוס למלחמה. רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף- תורה או מצווה?". מרן הרב אלישיב פסק כי עליו להתגייס בהטעימו כי כך הוא יקדש שם שמיים. לעומת זאת כשפנה המקביל ר' דוד בצרי שהיה בחור צעיר, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל פסק כי אסור לו להתגייס ורק לר' ישועה התיר זאת. רבינו קידש בכל מקום שהיה שם שמיים. הכין את עצמו במסירות נפש למות על קידוש ה' בכל יום בזמן המלחמה.

רבינו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. גופו היה מלא בריססים. רבינו הודה על הניסים והנפלאות לבורא העולם בכל שמונה הפעמים שעלה על מוקשי רכב. היה מקורב לראשל"צ מרן הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל. הם הקימו בית דין של מקובלים שפסק שהגאולה צריכה כבר לבוא. עסק הרבה בספרי הרמ"ק ובספר היצירה. הירבה בסיגופים ותעניות. טבל במקווה כדי שיוכל ללמוד בטהרה למרות שגופו היה מלא בריססים שהיו זזים בגלל שינוי בטמפרטורת המים והיו גורמים לו לכאבי תופת. היה גם מוהל. חודש לפני פטירתו, ילדיו היו יחד איתו בחדר של הרופא שבישר לרב כי הוא חולה במחלה הארורה. רבינו שמע את הבשורה בשלוות נפש. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תשע"ח (2018). חי כ-73 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

סבו (מצד אביו): חכם ר' מרדכי. **סבו (מצד אימו):** המקביל ר' שלום יעיש. **אביו:** ר' יעקב מסעוד. **אימו:** מרת רות אורה. **אשתו:** מרת יעל פרייהן. **חברותא:** הצדיקים הגאונים המקובלים חכם ר' דוד בצרי, ר' יעקב משה הילל, ר' יצחק סחווה. **מרבתי:** הגאונים המקובלים ר' מרדכי עטיה, ר' דוד ציון לניאדו, ר' מרדכי שרעבי, הרשל"צ ר' יצחק ניסים, הרשל"צ ר' מרדכי אליהו, ר' מאיר יהודה גץ. **מתלמידיו:** ר' יונתן לופס. **ילדיו:** עשרה ילדים.

המקביל חכם ר' דוד בצרי סיפר כי למד עם רבינו כשהיו בחורים. כשקיבל צו גיוס למלחמה, רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף, תורה או מצווה?". מרן פסק לו כי עליו ללכת לצבא. כשהמקביל ר' דוד בצרי שמע את התשובה, הוא נדהם מפסיקתו. לכן הוא ניגש אל מרן הגרי"ש אלישיב ושאל אם גם עליו להתגייס. מרן אמר לו: "הוא- כן. אתה- לא! הוא יקדש שם שמיים ויחזק במקום שיהיה". ראייתו של מרן הגרי"ש אלישיב היתה מופלאה. בכל מקום בו רבינו היה מסר את נפשו וקידש שם שמיים ברבים.

הגאון הרב שמואל אליהו שליט"א (רבה של צפת ובנו של מרן הראשל"צ הגאון ר' מרדכי אליהו) סיפר: רבינו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. גופו היה מלא בריססים (רבינו נותח בגלל פציעתו. בבגדיו היו יותר מארבעים קליעים ובגופו ארבעה קליעים וריססים רבים). יום אחד הוא ביקש ממני ללוות אותו למקווה. שאלתי אותו מדוע הוא צריך ליווי? הוא סיפר שכאשר הוא טובל במקווה, **נוצר שינוי חום והריססים שבגופו זזים וגורמים לכאבי תופת והוא עלול להתעלף במים. לכן הוא צריך שמירה.** אמרתי לו, שהטבילה היא דבר שאדם יכול לוותר עליו במיוחד אם הוא סובל. **חכם ישועה הזדעזע כולו ואמר: "איך אפשר ללמוד תורה שלא בטהרה? איך אפשר?!"**

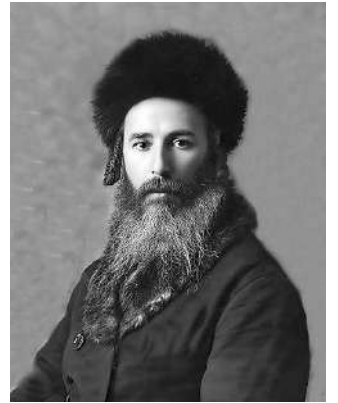
אחיו, ר' מרדכי, סיפר: אחרי שהתחתנתי למדתי בכולל של ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה. יום אחד נכנס יהודי זקן לישיבה וסיפר כי ברחוב בן יהודה היתה אישה אלמנה שנפטרה והיורשים מוכרים את חפציה במחיר זול. הלכתי לשם וראיתי ארון קיר. באותם הימים הבתים היו גבוהים והארון הוזמן לפי מידות כך שגובהו יתאים לגובה הבית. החלטתי לקנות את הארון.

היה צריך לפרק את הארון. באתי אל אחי הרב וביקשתי ממנו עזרה. לקחנו כלים והתחלנו לפרק את הארון דלת-דלת, מלמעלה למטה. כשהגענו לתחתית של הארון, היה שם שולחן קטן 'מוסלק' בתוך הארון. בתוך השולחן היו שתי קופסאות, אחת מימין והשנייה משמאל. **בתוך הקופסא הראשונה היו שני מטילי זהב ובקופסא השנייה היו שלושה מטילי זהב!**

אחד היורשים לפני כן סיפר כי האלמנה הייתה חשוכת ילדים והם היורשים לא היו צאצאיה. שאלתי את אחי הרב: "האם צריך להשיב את מטילי הזהב?". הצדיק אמר שחייבים לעשות זאת. אחד מהיורשים היה בחדר הסמוך באותה השעה. באנו לבשר לו על האוצר. אחי הרב אמר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הריני בא לקיים מצוות השבת אבדה לבעליה" ונתן לו חמש קילו זהב! היורש היה מבולבל עד שהתעשת. לאחר מכן סיפר כי הצורף אמר להם שהאלמנה שנפטרה קנתה ממנו את הזהב. הם חיפשו בכל המקומות בבית. כשלא מצאו, הם פירקו אפילו את תעלות החשמל מתוך מחשבה שאולי שם היא הטמינה את הזהב. הם לא מצאו מאומה. אחי הרב שמח כל כך במצוות השבת אבדה.

מר.ב.מ סיפר: הפעם האחרונה שפגשתי את רבינו היה בברית לנכד שלי. זכינו שרבינו יהיה המוהל. בסוף הברית הייתה לי הזדמנות לשלם לו סכום כסף. לא בכל יום ניתן להעביר לצדיק כסף. הוא כמובן דחה את הכסף ואמר: "אני לא לוקח את הכסף". כשהתעקשתי הוא אמר לי: "אתה רוצה לשלם לי על המצווה? אלף שקל על המצווה? באלף שקל בלבד אתה רוצה לקנות את המצווה הזאת?". כמובן שבסופו של דבר הוא סירב ולא לקח את הכסף.

מימיו לא אכל באולמות ואפילו בשמחות של המשפחה. ר' חיים אשכנזי סיפר כי זכה להכיר את רבינו וישב ב-ד' אמותיו מדי יום ביומו במשך חמש וחצי שנים. בימי שלישי בכולל היה לפעמים ארוחת צהריים לאברכים- שווארמה בלפה וכו'. כשהצעתי לרבינו לאכול, הוא אמר לי: "מעולם לא אכלתי את זה!". עוד הוסיף ואמר שאינו אוכל בשר בימי חול חוץ מראש חודש.

המקובל הרב חיים יהודה לייב אוירבך זצ"ל - נולד ב-ד' טבת ה'תרמ"ז (1886) ביפו. דור שביעי לצדיק רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה (תלמידו של הבעל שם טוב הקדוש). בצעירותו התחנך בישיבות ירושלים. כשהיה בן שמונה-עשרה שנים בלבד הוא הוסמך לרבנות על ידי הגאון הרב חיים ברלין (רבה של וולוז'ין, מוסקבה וירושלים וראש ישיבת וולוז'ין). לאחר נישואיו התחיל ללמוד קבלה מהרב שמעון צבי הורביץ. בשנת ה'תרס"ו (1906) כשהיה בן עשרים שנים בלבד ייסד יחד עם רבו, המקובל הרב שמעון צבי הורביץ את ישיבת המקובלים 'שער השמיים' כאשר הרב הורביץ שימש לצידו. מאז הקדיש את כל זמנו ומרצו לביסוס הישיבה. רבינו שאף כי ישיבה זו תשמש כתל-פיות לכל תלמיד חכם ברחבי תבל. עד מהרה ישיבה זו הפכה למרכז לימוד הקבלה האשכנזי בירושלים ועד היום היא מיישבת המקובלים היחידות המשויכות לציבור האשכנזי. ביוזמתו בשנת ה'תרע"א (1911) הדפיס את סידור הרש"ש למקובל ר' שלום שרעבי. גאון בנגלה ובנסתר. ממייסדי בית-הכנסת החסידי בשכונת 'שערי חסד'. הרב שימש כרב בית-הכנסת החסידי שהקים. ממקימי 'מפעל התורה' לבני הישיבות. נהג לדבר באספות של גדולי הדור בכל נושא העומד על הפרק. דאג לעולם הרוחני על חשבון העולם הגשמי. שילם לאברכי הכולל 'שער השמיים' אפילו שלא נשארה שום הכנסה עבורו. בנוסף עמד בראש ישיבת 'בית יהודה' בירושלים.

בשנת ה'תרע"ו (1916) בימי מלחמת העולם הראשונה התמנה להיות קונסול חבש. בתפקיד זה הגן על יהודי הארץ מפני הטורקים והיה נותן להם דרכון חבש. הדבר נודע לשלטונות ורבינו נידון למוות שלא בפניו. שעות מספר קודם ביצע גזר הדין אחד מאנשי הבולשת גילה זאת לרבינו והוא ברח והסתתר מספר חודשים מפני השלטונות. במקום מחבואו ישב ולמד עם אחד מתלמידיו, שם חיבר חלק גדול מחידושיו שהיוו חלק מספרו 'חכם לב'. כשהטורקים איבדו את שלטונם בירושלים הוא יצא ממחבואו. לאחר מלחמת העולם הראשונה שימש כחבר אספת הנבחרים הראשונה וממייסדי 'מפעל התורה' וחבר הוועד הפועל שלו. השתתף בוועידות המזרחי ובכינוסיו.

בשנת ה'תרפ"ח (1927) ייסד את תלמוד תורה 'שער השמיים' לבני עדות המזרח, בנוסף ייסד כולל אברכים צמוד לישיבה ללימוד תורת הנגלה. בשנת ה'תרצ"א (1931) יצא לארה"ב לפעול למען הישיבה שעמדה בסכנת פשיטת רגל. מסע זה ארך למעלה משנתיים. פעמיים לקה בהתקף לב ובאחרון שבהם היה במשך חודש ימים מחוסר הכרה. נפטר ב-כ"ח אלול ה'תשי"ד (1954). חי כ-68 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון הרב אברהם דב (כיהן כרב בצ'רנוביץ למעלה משלושים שנה). **אשתו:** מרת צביה (בת הרב שלמה זלמן פרוש). **מרביתיו:** המקובל הרב שמעון צבי הורביץ (מח"ס 'שם משמעון', 'אור המאיר', 'קול מבשר' ועוד). **בניו:** הגאונים הרב שלמה זלמן (מגדולי פוסקי ההלכה בדורות האחרונים), ר' אליעזר (רו"מ בישיבת המקובלים 'שער השמיים'), ר' אברהם דב (רב שכונת בקעה בירושלים וראש ישיבת 'אור שמח'. מח"ס 'אמרי אברהם'), ר' רפאל דוד (מנהל ישיבת המקובלים 'שער השמיים'). **בנותיו:** מרת לאה (נישאה לצדיק הרב שלום מרדכי הכהן שברון הידוע כ'המגיד הירושלמי'), מרת רחל נישאה (נישאה לגאון הרב שמחה בונים לייזרזון, מראשי ישיבת 'שפת אמת' בירושלים שנפטר בגיל 27), מרת מלכה (נישאה לגאון הרב אברהם הורביץ, מתלמידי מרן ה'חזון אי"ש' ומרן הרב יעקב ישראל קניבסקי ומח"ס 'דבר הלכה' ו'ארחות רבינו'), מרת שרה הינדא (נישאה לגאון הרב משה מאיר פראג, ראש כולל 'שומרי החומות'). **מספריו:** **יחכם לב** - הלכות שו"ע אבן העזר **יקונטרס הלכתי** - מובא בספרו של בנו 'מעדני ארץ' בשם 'מילי דאבא' • מאמרים במאספים וכתבי עת תורניים כ'אזכרה', 'סיני' וכיו"ב. בשנותיו האחרונות התחיל להכין לדפוס מאות תשובות לכל ארבעת חלקי השולחן ערוך, אך לא הספיק לסיים את מלאכתו.

כשהיה בן תשע-עשרה שנים רבינו למד את תורת הנסתר עם המקובל רבי שמעון לידר הורביץ. באחד הימים חלם חלום. רבינו חזר לישון אולם הוא התחלחל כשחלם את אותו החלום בשנית. כשהתעורר הוא ביקש מאשתו רשות ויצא אל שכונת בתי ברוידא בלילה כדי לחפש את רבו, ר' שמעון צבי הורביץ כדי שיוכל לשאול אותו לפרש החלום. בדרך ראה מולו את רבו. התברר ששניהם חלמו את אותו החלום: יהודי נכבד ונשוא פנים ניצב לפניו ופניו זוהרות באור עליון והוא נאמן: "**מדוע אין איש שלומד את תורתך?**", הרעים בקולו והוסיף: "**בכוח תורתי להחזיר את השכינה מגלותה**". לאחר מכן שניהם התעוררו מהחלום. שניהם הבינו שהאיש שהתגלה בחלומם היה המקובל האלוף רבי יצחק לוריא אשכנזי זיע"א המכונה רבינו האריז"ל שמצטער על כך שמעט אנשים לומדים את תורת הקבלה ובפרט מעדת האשכנזים. הם החליטו לפתוח ישיבה ללימוד כתבי רבינו האריז"ל בשם '**שער השמיים**' אשר רבינו עמד בראשה עד סוף ימיו.

במלחמת העולם הראשונה רבינו סיכן את חייו כדי להציל יהודים מגיוס לצבא הטורקי שהיה בחזקת פיקוח נפש. הוא השיג כתב מינוי כקונסול חבש בירושלים. בתור אחד שכזה היתה לו הסמכות להוציא תעודות אזרחות לצעירים יהודים ובכך להציל אותם מגיוס לצבא הטורקי. באחת הפעמים הוא הוזמן למושל הטורקי. כשהגיע אליו המושל שאל אותו: "תסביר לי, כיצד יתכן שהחבשים הם כולם כהה עור ואילו אתה נותן תעודות אזרח לבחורים לבנים?". רבינו השיב לו כי ההורים שלהם באו מרוסיה. ההורים שלהם רצו למנוע מהילדים שלהם להתגייס לצבא הרוסי, לכן האימהות לפני שילדו את ילדיהם היו מגיעות לחבש כדי שהילדים ייוולדו שם וכך יהיה להם אזרחות מחבש. התשובה כמובן לא סיפקה את המושל אלא שבאותה השעה לא היתה לו ברירה והוא שחרר את הרב. לאחר תקופה קצרה ההלשנות נגדו נמשכו והוא נידון גזר דין מוות שלא בפניו. אחד מאנשי הבולשת גילה זאת לרבינו והוא נאלץ במשך חודשים רבים להסתתר בשכונת בתי הוגרין וכך ניצל.

הגאון הרב מנשה קליין זצ"ל - נולד ב-א' בניסן ה'תרפ"ג (1923) באוז'הורוד (צ'כוסלובקיה). נקרא על שם שבת מנשה שבאותו יום הקריב את קורבנו. חי חיי עוני כבר מילדותו והיה ישן על קש. בכל בוקר לפני עלות השחר היה טובל גם כאשר המים היו קפואים. כבר כשהיה צעיר לימים נודע בשקדנותו בלימוד התורה הקדושה. בשנת ה'תרצ"ב (1932) התחיל ללמוד בישיבה של הגאון ר' יוסף אלימלך כהנא (אב"ד אונגוואר) שמינה את רבינו למסור שיעורים בישיבה. רבינו נודע כעילוי עוד לפני שהגיע לגיל בר-מצווה. שימש כרב באירליאבה בחבל אונגוואר שבאוקראינה. רבינו שתה את כוס התרעלה. בשנת ה'תרצ"ח (1938) הגרמנים כבשו חלק מצ'כוסלובקיה ושוואי ישראל התחילו לענות את היהודים. כשהגרמנים נכנסו להונגריה הם רצחו אנשים רבים. הרב היה במחנות אויבשיץ, בונא ובוכנוולד. בשנת ה'תרצ"ט (1939) כל משפחתו למעט רבינו ובנו הגדול נרצחו באויבשיץ הי"ד. שני ניסים גדולים קרו לו שנותר בחיים. רבינו נדר שאם ינצל, הוא יקדיש את חייו להפצת תורה ויהדות. אחרי המלחמה הקים בית ילדים בבוכנוואלד. בשנת ה'תש"ו (1946) הגיע לבורו-פארק בברוקלין, שם הקים קהילה בשם 'אונגוואר'. יסד בית-כנסת ואת ישיבת 'בית שערים', שם שימש כראש הישיבה וכונה 'האדמו"ר מאונגוואר'. עזר לאדמו"ר מקלויזנבורג, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, להקים את מוסדותיו 'שארית הפליטה' וגם ניהל אותם בשנים הראשונות.

בשנת ה'תשמ"ג (1983) יזם את הקמת קריית אונגוואר בשכונת רמות בירושלים. בשנת ה'תשס"ט (2009) עלה לארץ. לאחר נישואיו השניים גר בבני-ברק. בהמשך גר בקריית אונגוואר בירושלים. לאחר עלייתו לישראל נסע פעם בשנה לקהילתו בארצות הברית. רבינו התכתב רבות עם מרן הרב יעקב ישראל קניבסקי (הסטייפלר זיע"א). התפרסם בשל אלפי תשובותיו שיצאו בסדרת ספריו 'משנה הלכות'. נודע כפוסק שייחס חשיבות עצומה למנהגי הונגריה. בענוותנותו, רבינו כינה את עצמו בשם מנשה הקטן. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר בערב ראש השנה תשע"ב, כ"ט באלול ה'תשע"א (2011). חי כ-88 שנים. ציונו בבית העלמין העתיק בצפת.

אביו: ר' אליעזר זאב הי"ד. **אימו:** מרת רחל לאה. **נשותיו:** מרת חווה יהודית (זיווג ראשון- בת האדמו"ר ר' יחיאל גרטנר מבריסל-טורונטו), בתו של הרב דוד שלמה פרנקל מח"ס 'באר דוד' (זיווג שני). **מרבותיו:** הגאונים אביו ר' אליעזר זאב, ר' יוסף אלימלך כהנא, האדמו"ר ר' יקותיאל יהודה הלברשטאם, ר' ישראל מנחם אלטר חיים הופמן. **ילדיו:** (מלבד בנו הבכור כל ילדיו הם מאשתו השניה)- ר' אליעזר זאב, האדמו"ר ר' דוד שלמה (אדמו"ר

בירושלים. ראש ישיבת אונגוואר ברמות בירושלים, חתן רבי יצחק מאיר הגר מסאווראן), האדמו"ר ר' עמרם (אדמו"ר בארה"ב. חתן האדמו"ר מאלכסנדר, ר' ישראל צבי יאיר דנציגר), האדמו"ר ר' משה (אדמו"ר במודיעין עילית. רב חסידי ערלוי בביתר עילית. חיבר ביאור על כרתי ופולתי. חתן רבי יעקב סופר).

חתניו: ר' יהודה אריה לייב אלתר (בנו של האדמו"ר ה'פני מנחם), האדמו"ר ר' יעקב יצחק בידרמן (אדמו"ר מלעלוב בורו פארק), ר' צבי הגר (רב קהילת עטרת צבי בגולדרס גרין), ר' יהושע וינברג (משגיח בישיבת 'בית אברהם). **מספריו:** **ימשה הלכות**- שו"ת (19 חלקים ועוד 10 חלקים של אינדקס ותמצות) **ימגיד משנה**- על התורה (5 חלקים), **ימצות המלך**- תרי"ג מצוות **ימל ולא פרע**- על מילה **יאום אני חומה**- על עירובין **יקהילות ישראל**- חילופי מכתבים עם הסטייפלר **יפני משנה**- חילופי מכתבים עם מחותנו ה'פני מנחם' מגור **ימי שמונה**- על חנוכה **יספר הקניינים**- על מ"ח קנייני תורה **יפרסומי ניסא**- שו"ת וקניות על השואה **יהלכות גדולות**- על מסכת כתובות, גיטין, נידה ויבמות **יאורחות חיים להרא"ש**- עם פירוש דרך ישרה **יברכת המשנה**- על שבע ברכות **יהגדה של פסח**- עם פירוש מגיד משנה ועל ערבי פסחים **ימצות חג הפסח יזמירות משנה השבת יחידושי משנה**- על הש"ס (4 חלקים) **יזכרון יצחק בית רחל**- ענייני שידוכין, נישואין ושלוש בית.

מעשה שהיה באברך שזוגתו היתה מעוברת והגיעה לסכנת חיים ל"ע. הרופאים הורו לנתח את האישה ולהעדיף את חייה על פני העובר. רבו של האברך, אחד מגדולי האדמו"רים, הורה לו שעליו להתייעץ עם רב ותיק וגדול. האברך פנה לכ"ק האדמו"ר גאב"ד אונגוואר - הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל. לאחר שסיפר לו את הסיפור רבינו פסק מיד לא לעשות דבר.

האברך נדהם מהמהירות שהרב השיב ולכן שטח שוב לפניו את פרטי המקרה הקשה. הגאב"ד ענה בניחותא: "שמעתי מה שאמרת כבר בפעם הראשונה וכבר אמרתי לך - אל תעשה מאומה!". האברך עשה כפי שרבינו הורה לו. לפליאת הרופאים נולד לו ילד בריא ושלם וכן אשתו הבריאה כאחד האדם. חלפו מספר שנים והאברך הזדמן לביתו של הגאב"ד רבי מנשה.

הוא סיפר לרבינו שהוא בדרך עם בנו לפרופסור מפורסם במנהטן מכיוון שנראה לו כי הריאות של בנו לא פועלות כשורה. הגאב"ד אמר לו: "אתה יכול ללכת, אבל חבל על הזמן ועל הכסף. הילד הזה שנולד בזכותי לא סובל משום דבר!" האברך שבכל זאת חשש, הגיע עם בנו לפרופסור. הרופא בדק את הבן וגם אבחנתו היתה כדברי הגאב"ד. אכן חבל היה על הזמן ועל הכסף...

רבינו בענוותנותו כינה את עצמו 'מנשה הקטן'. פעם במונית ישב עם עוד כמה אנשים. הם לא ידעו מי הוא. השיחה נסובה על ספרו 'משנה הלכות'. אחד הנוסעים אמר ששמו של הספר צריך להיות 'משנה הלכות'. רבינו שמע את הדברים, שתק ולא מחה על כבודו.

האדמו"ר הרב יצחק מאיר העשיל מקופיטשניץ זצ"ל - נולד ב-כ"א כסליו ה'תרכ"ב (1861) בזינקוב. לאחר נישואיו התגורר בהוסיאטין ליד חמיו. בשנת ה'תרמ"א (1880), מעט לאחר נישואיו אביו נפטר והחסידים רצו למנותו לרבי, אבל הוא סירב והמשיך לגור בחצר חמיו. בשנת ה'תרנ"ד (1893), לאחר פטירת חמיו פנו אליו מעיירות שונות לשמש כרבם. מאחר והסתפק, שאל את דודו- רבו רבי דוד משה פרידמן ממצ'ורטקוב: "מאיזה עיירה לקבל את המינוי?", הרבי הטיל גורל. כשיצא הפתק 'קופיטשניץ' הרבי אמר: "מזל טוב קופיטשניצר רבי". שימש כאדמו"ר הראשון בחסידות קופיטשניץ. רבים פנו אליו ונושעו. במלחמת העולם הראשונה, נמלט עם משפחתו לוינה עקב פחדו מהשלטון הרוסי, ונשאר בה עד לפטירתו. בשנת ה'תרע"ט (1918) לאחר סיום מלחמת העולם הראשונה, שנמשכה יותר מארבע שנים, שבה נרצחו כמיליון יהודים והותירה משפחות רבות שבורות, נעדרים רבים, נכים ואלפים רבים של פליטים ללא קורת גג וללא מזון שהסתובבו מעיר לעיר כשהם מחפשים מקום מגורים חדש. מסירות הרבי לכל יהודי לא ידעה גבול. ביתו הפך לבית וועד לעניים ולאומללים שהיו זקוקים לדברי עידוד ונחמה. הרבי עשה זאת כל שעות היום והלילה עד שבני המשפחה וצוות הגבאים המסורים דאגו מאוד לבריאות הרבי. **בעל רוח-הקודש**. נפטר ביום ראשון של ראש השנה, א' תשרי ה'תרצ"ו (1935) חי כ-74 שנים. ציונו בוינה שבאוסטריה. בנו, ר' אברהם יהושע מילא את מקומו באדמו"רות.

אביו: ר' אברהם יהושע העשיל ממז'בוז' (דור רביעי ל'אוהב ישראל' מאפטא). **אימו:** מרת לאה רחל (בת ר' שלום יוסף פרידמן מסדיגורה). **אשתו:** מרת גיטל (בת ר' מרדכי שרגא פרידמן מהוסיאטין). **מרביתיו:** אביו, ר' אברהם יהושע העשיל. דודו, ר' דוד משה פרידמן ממצ'ורטקוב. **ילדיו:** האדמו"ר ר' אברהם יהושע, ר' משה הי"ד (נרצח בשואה), ר' שלום יוסף, ר' מרדכי שרגא, מרת בלומא רייזיל (נישאה לאדמו"ר ר' אברהם יעקב פרידמן, ה'אביר יעקב' מסדיגורה-ת"א), מרת חווה (נישאה לאדמו"ר ר' אליעזר הגר מויז'ניץ, ה'דמשק אליעזר'), מרת מרים הי"ד (נישאה לר' אברהם יהושע העשיל ממז'בוז'-טרניפול. נרצחו בשואה).

לאחר מלחמת העולם הראשונה, הרבי עזר והתעניין בכל פליט ופליט ולא שינה מסדר עבודת הבורא בה נהג מיום עומדו על דעתו. כתוצאה מעומס זה הגיע למצב בו בקושי נותר לו זמן מועט לשינה. היו ימים בהם כמעט ולא ישן. באחד הלילות הגבאים הבחינו שהרבי לא עולה על יצועו. הרב הסתובב בחדרו כששפתיו רוחשות תפילה ללא הרף. ניכר היה שמשוה מתרחש, אבל לא היה מי שהעז לשאול. כל אחת מהמדינות שהיו מעורבות במלחמה התחילו להחזיר את החיים למסלולם הרגיל. כל מדינה השקיעה רבות בנושא הכלכלי. המפעלים שהופצצו עדיין לא שוקמו. מקומות עבודה מסודרים עדיין לא היו. האבטלה גאתה, חוסר התעסוקה היה משווע, כל זאת הביא אנשים רבים לעסוק בהברחות. כל מדינה נאלצה להתמודד נגד מצב לא רצוי זה על ידי הידוק הסגר בגבולות, הגברת הסיורים לאורך הגבולות למניעת הברחות, וכמו כן החמרה גדולה בחוקי המדינה נגד מבריחים. כאשר נתפס מברח, יכלו בתי המשפט לגזור עליו אף עשר שנות מאסר בפועל, למען ישמעו וייראו. בדרך זאת קיוותה המדינה למנוע מהשוק השחור של ההברחות לפרוח ולצמוח.

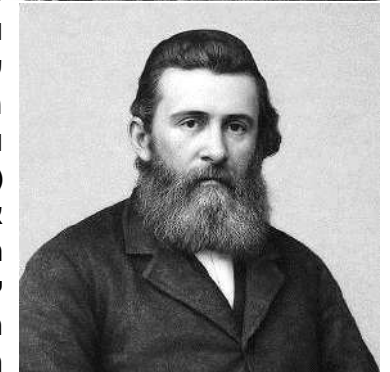

בחור צעיר בשם משה זיידל ברח עם הוריו לוינה. בתום המלחמה הוא היה מוכרח לפרנס את הוריו המבוגרים. הוא הצליח להשיג דרכון פולני ונכנס לקהילת המבריחים. כך נהג במשך זמן מה. באחד הימים הזדמנה לו עסקה מסוכנת. אם יצליח להעביר סחורה מסוימת לברלין- יקבל סכום גבוה מאוד. הוא ידע שאם יצליח במשימתו יוכל בכסף שיקבל לפתוח עסק עצמאי וחוקי. הוא גם ידע שרשויות המדינה הגבירו והידקו את הפיקוח בכל הפרצות דרכן הוברחו מוצרים. הוא חשש מאוד מעסקה זו ולכן נכנס לרבי. כשסיפר זאת לצדיק, הרב אמר: "אתה יודע שמי שיתפס מברח סחורה יכנס לשנים רבות לכלא אחרי שישלם קנס של מאה אלף כתרם!". באותה שעה ישב בחדר חתנו של הרבי ה'אביר יעקב'. הלה שאל: "פרנסה וסכנה- מה קודם למה?". אחרי שהייה קלה קם הרבי, נטל פיסת נייר קטנה, גלגל אותה ומסרה למשה. "סע לשלום וה' יהיה בעזרך, כשתבוא לברלין תן עשרה מארקים לצדקה. באיזה שעה בערך תחצה את הגבול?". הוא השיב: "מחר בסביבות השעה 13:00 בצהריים". ברכו הרבי בשנית ופטרו לשלום.

כשהגיע לברלין, נשמעה צפירה ארוכה של הרכבת. שוטרי הגבול עלו לרכבת וציוו על כולם לעמוד בשורה. הם עברו אחד-אחד, בדקו מה מכילות חבילותיו ולאחר מכן החתימו את הדרכון. הוא ראה כיצד נלקחו אנשים בכוח בגלל דברים אסורים שהתגלו בחבילותיהם. ליבו פירפר, מספר חבילות גדולות שלו נמצאות בקצה הקרון. הוא צייר את דמותו של הרבי והושיט את הדרכון לשוטר שבא מולו. **ראה זה פלא, השוטר לא שאל על החבילות, החתים את הדרכון והמשיך הלאה. החבילות שלו לא נפתחו כלל!**

כשהגיע לברלין נתן את הכסף לצדקה כפי שהרבי ביקש. לאחר שקיבל את סכום העמלה שב לוינה. כשהגיע לביתו הוריו ציפו לו בדאגה. "מבית הרבי מקאפישניץ נודע לי", אביו סיפר, "יום אחרי שיצאת לדרך, הרבי יצא מחדרו בשמחה ואמר 'ב"ה, משה עכשיו עבר את הגבול בשלום, אבל בגינו לא נתתי לעיני תנומה כל הלילה, השגחתי עליו כל הזמן' משה זיידל פתח עסק חוקי ועשה חיל בעבודתו. יום אחד הביא סחורה יקרה של משי מברלין. הוא שילם את המכס והניירת הוחתמה. מאחר ומיהר הוא עקף את תור הרכבים והגיע לראש התור, אך שם נעצר. הוא הגיש את הניירת והראה ששילם הכל כדיו. להפתעתו, כקנס על שלא עבר בדרך המקובלת ולא דאג שידביקו מדבקות מעבר על הארגזים הסחורה כולה הוחרמה! בלב כואב שב לוינה. כעבור מספר ימים הגיע לרבי לבכות על ההפסד הגדול. כשהגיע לשם, נודע לו שזה עתה שב הרבי לביתו. משה סיפר מה שקרה ואודות העובדה שכל השנים בהן עסק ביבוא ויצוא, מעולם לא קרה מאומה, זו הפעם הראשונה שהחמירו כלפיו בקנס כה כבד. הרבי הביט בצער בעיניו, נאנח חרישית ואמר: "אוי, כך זה נראה כשאני לא בביתי!!!".

הגאון הרב מאיר ליבוש וייזר זצ"ל המלבי"ם ('המגיד מקמפן') נולד ב-י"ט אדר ה'תקס"ט (1809) בוולוצ'יסק אשר בוואהלין (אוקראינה). בילדותו למד לשון הקודש, תורה וגמרא מאביו. בגיל שש התייתם וגם עם אביו החורג, הרב לייב (אב"ד מוולוצ'יסק). כשהגיע להמשיך ללמוד תורה בישיבה בוורשה. שם נודע כעילוי וכונה 'העילוי מוואהלין'. מגיל צעיר רכש בקיאות בתורה הקדושה ובחכמת הנסתר. התחתן בגיל 14 אך כעבור שנים אחדות התגרש. כשהיה כבן 15 ידע בע"פ את הספרים 'עץ חיים' ו'פרי עץ חיים'. בגיל 27 התחתן שוב, וחמיו תמך בו מבחינה כלכלית, כדי שיוכל להתפנות ללימוד תורה ולכתיבה. בשנת ה'תקצ"ח (1839) מונה לרב בוורק'שן (שבמחוז פוזנן, בממלכת פרוסיה). שבע שנים לאחר מכן מונה לרב בקמפן (מערב פולין). בשנת ה'תרי"ט (1859), אחרי איחוד הנסיכויות הרומניות מונה לרב ראשי ודרשן בבוקרשט, בירת הנסיכות הרומנית המאוחדת. סגנון מנהיגותו היה סמכותי וקפדני. רבינו היה קנאי לשמירת המסורת, פיקח אישית על משגיחי הכשרות ועל השוחטים, התעניין בתלמודי התורה וקבע סטנדרטים חדשים לרמת הכשרות.

כשהיה ברומניה נלחם במשכילים. הם הציגו את רבינו לשלטונות כדמות אפילה, קנאית וחסרת סובלנות. הם העלילו על רבינו שהגיע לרומניה כדי לרגל עבור גרמניה ורבינו היה עלול להישלח לכלא. באותה התקופה, אהרון בנו נפטר בעקבות מחלה. שנתיים לאחר מכן גורש לרוסיה שבבולגריה תחת שמירה הדוקה בעגלת זבל. משם עבר לקושטא ולאחר כחצי שנה הגיע לפריז. בשנת ה'תרכ"ה (1865) עבר להתגורר בפרנקפורט דמיין (גרמניה). לאחר שחמיו ר' חיים אוירבך נפטר מונה כרבה של לונשיץ אולם עד מהרה עזב את המקום בשל התנגדויות המשכילים והחסידיים, שראו בפירושיו השפעות של ההשכלה. בשנת ה'תרכ"ט (1869) עבר לחרסון באוקראינה. ובשנת ה'תר"ל (1870) עבר לקהילת מוהילוב (מחילאו) אולם בעקבות תלונות הוצא נגדו צו גירוש מייד. בשנת ה'תרל"ה (1875) הגיע לקניגסברג בפרוסיה המזרחית והתחיל לשמש כרבה. רבינו דחה הצעות מטעם יהודי ניו-יורק, פאפא, אמסטרדם, פריז, אויהיי בהונגריה ובגרודנו וקיבל בסופו של דבר את הצעתם של יהודי קרמנצ'וג באוקראינה. התפרסם כגאון וכדרשן מופלא. נפטר בקייב במהלך מסעו לקרמנצ'וג ב-א' תשרי ה'תר"מ (1879). חי כ-70 שנה.

אביו: ר' יחיאל מיכל וייזר. **אימו:** מרת סימציא. **אשתו:** מרת שרה (זיווג ראשון). בת ר' פייבל אופצינסקי מלונצ'יץ (זיווג שני). **בתו:** מרת פרידה (מזיווג ראשון. נישאה לר' אליהו חריף היילפרין מוויילנה, ובזיווג שני נישאה לר' יהושע זליקין מסמולנסק). **בנו:** אהרון (נפטר בחיי אביו לאחר מחלה). **מרבתי:** אביו, ר' יחיאל מיכל וייזר, ר' לייב מוולוצ'יסק (אביו החורג), ר' משה הלוי הורביץ (מח"ס 'עמק השידים'), ר' צבי הירש אייכנשטיין (האדמו"ר מז'דצ'וב, מח"ס 'עטרת צבי'. למד אצלו את תורת הנסתר), ר' שלמה זלמן טיקטין. **מתלמידיו:** ר' אברהם אלימלך פישמן, ר' נחמן הלר. **מספריו:** **ארצות החיים** - חידושים על שו"ע או"ח

מקראי קודש - פירוש על הנ"ך **ארץ חמדה** - דרשות על התורה **ארצות השלום** - דרשות **התורה והמצווה** - פירוש על התורה, המכילתא, הספרא והספרי **מדרש הגדה** - על הגדה של פסח **ייסודי חכמת ההיגיון** - ביאור חוקי ההגיון **משל ומליצה** - שירי קודש **עלה לתרופה** - פירוש על משנה תורה פרק ד' מהלכות דעות **יאייר אור** - מילון מילים נרדפות **הכרמל** **שירי הנפש** - על שיר השירים.

כרב הראשי של העיר בוקרשט ברומניה, דאג המלבי"ם לכל צורכיהם הרוחניים של יהודי העיר. לשם כך פעל רבות אצל מושל העיר שירשה לו לתקן עירוב בשכונות היהודים, כדי להציל את היהודים מאיסור הוצאה בשבת. שכונה חדשה קמה בסמוך לביתו של אחד משירי העיר, וגם בשכונה זו רבינו תיקן עירוב. כבר בשבת הראשונה ראו תושבי השכונה היהודים כי חוט העירוב נקרע, וגם לאחר שתיקנו את העירוב, הוא שוב נקרע בשבת הבאה. הם מיד הבינו, כי ידו של משהו במעל, והציבו שומרים כדי למצוא את מי שמתנכל לעירוב.

לאחר מעקב, תפסו נער נוצרי קורע את העירוב במזיד. בחקירתו הודה הנער, כי הוא עושה כן בשליחות השר שמואס בשכונה היהודית ההולכת ומוקמת בשכונות. המשטרה שרצתה להחניף לשר לא עשתה דבר והעלימה את הפרשה. כששמע על כך המלבי"ם הורה לכל התושבים לא לקנות קדירות במפעל שבבעלות השר. רווחיו של השר הלכו ופחתו, ההכנסות הצטמצמו ובעיקר בלט הדבר בערב פסח. בשנים רגילות הייתה זו התקופה הטובה ביותר בעסק הקדירות של השר. עתה לאחר החרמתו של הרב, החנות כמעט התרוקנה מאדם.

השר התלונן אצל פקידי המשטרה המקומית על החרמתו של הרב לעסק המתנהל ומשלם מיסים כחוק, והרב נקרא לבית המשפט. הרב לא הסכים לייצוג עורך דין מטעמו, והסביר, שכיוון שהמשפט הוא אינו אישית נגדו, אלא נגד כל הדת היהודית, הרי הוא בכוחו לייצג טוב יותר מכולם את צדקת דרכי היהדות. הקטגור הטיח ברב את ההאשמה החמורה: "כיצד העזת להחרים עסק חוקי? וכיצד הנך עושה דין לעצמך?" - "כיוון שחושש אני, כי השר מכניס בקדירותיו חמץ", ענה הרב, "לכן, כרב היהודים האחראי על כשרות המאכלים, הוריתי להם שלא להשתמש בקדירות, שהוא מוכר לחג הפסח". "מדוע אתה חושד בכבוד השר, שהוא מכניס בקדירותיו חמץ?", הקשה השופט.

"מה הוא ירוויח מכך?" הפנה המלבי"ם את השופט לעדות הנער הרשומה במשטרה ואמר: "אדם שמסוגל להזיק לחוטי העירוב של היהודים, בלי להרוויח מכך כלום, מסוגל גם להכשיל אותנו בחמץ בפסח בלי להרוויח מכך כלום". תשובתו המוחצת של הרב, שכנעה את השופט ותוך דקות ספורות הוא יצא זכאי בדיון.

הגאון הרב דוד הכהן רפפורט זצ"ל- נולד בשנת ה'תרנ"א לערך (1890) במינסק. כבר בגיל 13 התפרסם כבעל ידיעות בתחום התורני. בנוסף ידע גם כמה שפות. זמן קצר לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוריו שהיו בעלי אזרחות אוסטריה הצטוו לעזוב באופן מיידי את גבולות רוסיה. המשפחה עברה לדנציג. האב התקבל כמורה הוראה בקהילה היהודית. רבינו למד בישיבת סלובודקה. כשהיה כבן 25 שנים למד בישיבת פוניבז', לשם הגיע עם חיבור מוכן לדפוס (צמח דוד). כעבור שנתיים, לאחר סיומה של המלחמה, הצדיק הרב נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלובודקה) הזמין את רבינו להצטרף לכולל החדש בישיבה. רבינו התנה זאת בהבאת החיבור שלו לדפוס, דבר שלא עלה בידו קודם לכן עקב חסרון ממון. ה'סבא מסלובודקה' ביקש לקיים בקשה זו, אבל מצבו הכספי של הכולל לא איפשר לעשות זאת מיד. החיבור של רבינו בסופו של דבר יצא לדפוס בשנת ה'תרפ"ה (1925).

בשנת ה'תרפ"ח (1928) התחיל לשמש כר"מ בישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ', בראשות הרב אלחנן וסרמן הי"ד. בתחילה רבינו סירב להשמיע את שיעורים שכן היה שקוע בענייני קדשים, אבל כעבור זמן חילקו ביניהם את אמירת השיעורים. עם פלישת הגרמנים לפולין ותחילת מלחמת העולם השנייה רבינו עבר עם הישיבה לוויילנה, ומשם הישיבה עברה לטרוקי הסמוכה. עם השתלטות הסובייטים על ליטא הישיבה עברה לעיירה סימילישוק, שם רבינו המשיך ללמד. עקב התנכלויות הסובייטים הרב וסרמן נאלץ לברוח לקובנה והישיבה נשארה בפיקוחו של רבינו. בשבת פרשת בהעלותך, י"ט סיוון, הסובייטים עצרו את רבינו באמתלה של הדרכון הזר שהיה בידו. הם שלחו אותו לעומק ברית המועצות למחנה עבודה ואת אשתו היגלו למקום אחר. תלמידיו טמנו בקרקע ארגז עם חידושי תורתו. אחר המלחמה חיפשו את הארגז אבל לא מצאו אותו.

הרב נשלח למחנה עבודה סמוך לעיר פטרוזבדוסק באזור הקרילי-פיני שבו הקור היה עז. אסירי המחנה הועסקו בחטיבת עצים ובעבודות פרך. במחנה הצליחו להשיג לרבינו מעט ספרים והוא המשיך לעסוק בכתיבת חידושי תורה גם בשעות הלילה. במהלך שהייתו במחנה חשש מאכילת מאכלות אסורים והסתפק במים ובלחם היבש שניתן לאסירים. כאשר אמרו חבריו למחנה שעליו לאכול משום פיקוח נפש, ענה: "לאחרים אני יודע להתיר, אבל על עצמי עלי להחמיר, שכן אין מי שיתיר לי אכילת טרפה". כך נהג גם כשגופו נחלש מאוד בימיו האחרונים. הובא למנוחות ב-ג' תשרי, צום גדליה ה'תש"ב, בשדה עזוב שבו נקבר גם הרב רוזובסקי מוויילנה. נפטר ב-ב' תשרי ה'תש"ב (1941). חי כ-51 שנים.

אביו: ר' עקיבא (נכד הגאון רבי עקיבא איגר). **אמו:** מרת שרה חיה שארלאט. **אשתו:** מרת פרומה לבית גריגראס (נישא בשנת ה'תרצ"א). **מספריו:** **יצמח דוד**- על התלמוד **ימקדש דוד**- על עניינים מסדר קדשים, טהרות וזרעים.

הגאון הרב יצחק זילברשטיין סיפר: מורי ורבי רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלובודקה, סיפר לנו שרבי ברוך בער זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ, אמר שהספר 'מקדש דוד' של הגאון הנודע רבי דוד רפפורט זצ"ל, **התחבר כולו על פי רוח הקודש**. עוד הוסיף רבי מרדכי שולמן: אם רוצים לקבל מושג על גודל התמדתו של הגאון ההוא, כדאי לשמוע על דין תורה שהיה לו עם גוי פולני. מעשה שהיה- כך היה: הגאון ההוא שהתפרסם בגודל התמדתו ויגיעתו הנוראה בלימוד התורה שכר דירה למגוריו מגוי פולני ליד כולל קובנא וסיכם עימו על סכום כסף מסויים. לאחר תקופה מסויימת הגוי ניגש אליו והודיע לו שהוא דורש להכפיל את מחיר השכירות פי שניים, כשהוא מסביר את טענתו: "המחיר שקבעתי איתך היה לפי סטטוס מסוים לפיו בני אדם מצויים בדירתם כך וכך שעות, ואת יתר הזמן הם מבלים בשינה או ביציאה מן הבית. אבל אתה מסתובב כל היום בדירה גם בשעות הלילה המאוחרות. הרצפה שלי עשויה מעץ נשחקת בשל כך פי שניים מהמקובל. לכן אני תובע ממך מחיר כפול". ללמדנו גודל ההתמדה של ה'מקדש דוד' (מעובד מתוך 'טובך יבעו').

בשנת ה'תרפ"ח בגיל ארבע עשרה אבי הרה"צ ר' דב אריה גולדברג זצ"ל הגיע ללמוד תורה בישיבת 'אוהל תורה' בברנוביץ, ישיבתו של הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד. אבי זכה לקרבה יתירה מה'מקדש דוד'. תמיד היה מספר בהתפעלות על העמל העצום שלו בתורה, והוא היה לאבא כדמות מופת לחיי עמל בתורה. ה'מקדש דוד' היה ידוע כסובל מקשיי נשימה ובעל שפה עילגת הקשה להבנה. מפורסם בעולם הישיבות, שכאשר ראה רבי אלחנן את ספרו 'מקדש דוד' התפעל כל כך ומיד הזמין לכהן כמגיד שיעור בישיבתו. כאשר הגיע לישיבה התברר שקשה להבינו. רבי אלחנן פנה בשאלה למרן ה'חפץ חיים' האם להשאירו בישיבה. מרן ה'חפץ חיים' הכריע לנסות כמה חודשים, כי הכל כדאי כדי ללמוד תורה מפיו. מפאת קושי הדיבור וקשיי הנשימה רק חבורה מצומצמת בישיבה זכתה להימנות בשיעורו הקבוע. אבא נמנה עם חבורה מצומצמת זו. עשרות מחברות מחידושי ה'מקדש דוד' נכתבו ע"י אבא והובאו לדפוס ע"י רבי זלמן דרורי זצ"ל ובפרסומים תורניים נוספים. אבא סיפר על ה'מקדש דוד', שהיה מטייל רבות בין עצי היער בסביבת ברנוביץ כשהוא כולו שקוע בלימוד מעמיק. הגויים היו מביטים עליו בחרדת קודש. בישיבה סיפרו בהלצה, שכאשר מקלו היה מונף אל על סימן היה שקושיה קשה במוחו ועדיין לא מצא את פתרונה, וכאשר יניח ידו והמקל למטה, אזי ידעו שהנה יש תירוץ לקושיה.

אבא תיאר כי בעת שיעור כללי של ה'מקדש דוד' בישיבה, הבחורים עשו באמצע ביהמ"ד רווח גדול ומרוחק בינם לבין כדי לאפשר לו לנשום כראוי. כל חלונות ביהמ"ד היו פתוחים גם בימות החורף הקרים, אך חום רב של הריחא דאורייתא שרר בין כותלי בית המדרש. המשגיח הקשיש רבי ישראל יעקב לבוצנסקי עמד ושמר שח"ו בחורי הישיבה לא יתקרבו. אבא סיפר שלמרות שרבי ישראל יעקב היה מבוגר בשנים רבות מרבי דוד, ר' ישראל יעקב ביטל עצמו כלפיו. על אף כל הקשיים נשמר כבודה של תורה וכל הגה ממוצא פיו נשמע בשקיקה רבה. עוד סיפר אבא, שסיפרו בישיבה שברוב גאונו של ר' דוד, במקומות שאסורים בד"ת למד הנדסה והמציא רעיון לעשות מטוס מיוחד, אבל חשש שזה יגרום לו ביטול תורה להציע את רעיונותיו, ולכן לא הוציא את זה לאחריים.

גם בשעותיו האחרונות ניתן לראות כי הוא חושב על הזולת. ב-א' של ראש השנה ביקש שיתקעו תקיעת שופר לפניו. מצווה שהיתה אהובה עליו ושהרבה לדקדק בה בזמן היותו בברנוביץ. ביום השני של ראש השנה קרא לשני יהודים אחרי תקיעת השופר, רגעים מועטים לפני פטירתו, ואמר להם: "היו עדים למותי לבל תישאר אשתי הרבנית עגונה, כי זהו הדין".

רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל: נולד בבגדד בשנת ה'תרמ"ו (1885). בגיל 14 החל ללמוד בבית המדרש "בית זילכה" וזכה לקרבה מצד המקובל ר' יוסף חיים. כל לילה מחצות עד עלות השחר למד את תורת הנסתר יחד עם ר' שמעון אגסי. משך כל היום אכל כשתי פרוסות לחם ושתה כוס תה, נודע במידת הצניעות והענווה, נעים הליכות וכל מעשיו בסתר.

בשנת ה'תרס"ה (1905) בהיותו כבן עשרים עדיין גזר על עצמו תענית דיבור והיה רק מאזין לשעורים, התנהגות זו גרמה לראש הישיבה ולחבריו ללימודים להניח כי אינו בקי בחומר. באותו יום ביקר הגאון חכם ר' יוסף חיים ולאחר ששאלו לגבי ר' אפרים השיב הלה כי כנראה אינו מבין את החומר אך מוטב שישהה בישיבה ולא ישוטט בחוץ. ר' יוסף חיים ביקש מר' אפרים להגיע אליו ואמר לו כי עד כאן שתיקה, ומעתה והלאה עליו לגלות את ידיעותיו. **לאחר מעשה זה התפרסם כגאון אדיר ומופלא בקדושה ובחסידות.**

בשנת ה'תרפ"ד (1914) עלה לארץ ישראל והוא התגורר בקטמון הישנה שבירושלים. לאחר פטירת ר' סלמאן אליהו החל לכהן כראש ישיבת המקובלים "עוז והדר". לאחר מכן כיהן כראש ישיבת המקובלים "פורת יוסף" עד יומו האחרון ולמעלה מ-30 שנים.

זקן המקובלים בירושלים, גאון אדיר בנסתר, ענוותן מופלא. כל ימיו היה מרבה בתעניות ובסיגופים כדי לכפר על הדור ולקרב את קץ הגאולה. בעל רוח-הקודש. שני בנים נפטרו לו בהיותם ילדים קטנים (בהיותם כבני 3-4 שנים בלבד). התנהג בגינוני קדושה מופלאים וכל השבוע היה מתנזר מאכילת בשר ורק לכבוד שבת קודש היה מתיר לעצמו לטעום מהבשר. נפטר ב-ג' בתשרי ה'תשי"ז (1955). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' מנשה. **אמו:** מרת שמחה. **מרביתיו:** המקובל חכם ר' יוסף חיים (מח"ס הבא"ח), המקובל חכם ר' שמעון אגסי, חכם ר' אברהם דגור. **חברותא:** המקובל חכם ר' סלמאן מוצפי. **בניו:** הגאונים ר' רפאל, ר' שלום (ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים). **בתו:** מרת שולה. **מתלמידיו:** הגאונים המקובלים ר' עזרא עדס, ר' אהרן עבוד, ר' שאול שהרבני, ר' אהרן רפול, ר' יצחק כדורי, ר' שמואל דרזי, ר' יעקב מוצפי, ר' יחזקאל עזרא דורי (אבו מעתוק).

על העובדה, כי הרב ניחן ברוח-הקודש, יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: לרבינו הייתה דודה בשם מרת אסתר, אשר התגוררה בפרדס חנה. מידי פעם הייתה מבקרת בבית הסב ר' יוסף זילכה ובבית רבינו. פעם כאשר עשתה שבת בבית הצדיק, קרא לה רבי אפרים בצאת השבת ואמר לה, שמאחר והיא נותרה ערירית, מוטב שתעשה משהו לתועלת עצמה. לבקשתה הסביר לה, שאין איש יודע את קצבת חייו, ולכן כדאי הדבר שתיתן לאחת הישיבות כהעדפתה איזה סכום כסף, ושבתמורה ובטיחו לה שלאחר אריכות ימים ושנים יקראו קדיש לזכרה, שכן מעלת הקדיש גדולה עד מאוד. הדודה לא התלבטה ומיהרה להפריש סכום כסף לצורך זה. למחרת, יום א' בשבוע, בדרכה חזרה מבית רבינו בירושלים, ביקרה הדודה אצל ר' יוסף, אחיו של רבינו וסיפרה לו בבכי על השיחה. "האם ראה ר' אפרים משהו?" שאלה. ר' יוסף הרגיע את דודתו ואמר לה, שאל לה לדאוג בשל כך, שכן ר' אפרים דואג גם לרוחניות של האדם, ואין בהצעתו דבר חריג.

הדודה אסתר נרגעה ואף החלה להתעודד, וכאשר מצב רוחה טוב ומרומם נפרדה ממנו ומשפחתו ונסעה חזרה לביתה. כאשר נסעה, שאלה רעייתו נזתת: "מה דעתך, על מה שאמר ר' אפרים לדודה אסתר, ולמה דווקא כעת? הרי היא הייתה פעמים רבות קודם אצל רבינו, ומעולם קודם לכן לא דיבר איתה בנושא זה?". האח ענה, כי נראה לו שר' אפרים יודע, ששעתה הגיעה ולכן אמר לה זאת, אעפ"י שממראה הדודה אסתר לא נראה שום דבר חריג, שכן בריאה וחזקה הייתה ללא ספק. **כעבור שלושה ימים,** ביום ד' בשבוע, הגיע מברק לבית הסב, המודיע כי הדודה אסתר בת דינה ושמואל זילכה הכהן נפטרה לבית עולמה. בהקשר לזה מעניין לציין, כי הדודה הותירה עיזבון רב ובין היתר הייתה תיבה המכילה יהלומים יקרי ערך. מאחר ולא היו לה ילדים, הרי שיורשיה היו ר' אפרים ואחיו ר' יוסף. על אף שהיו אלו שנות החמישים המוקדמות, שהתאפיינו בקשיים כלכליים עצומים, ועוד בעלותם לארץ הרשויות העירקיים לקחו את כל רכושם, סירבו הללו להישבע, והרכוש כולו עבר לרשות המדינה.

לקרובת משפחתו הייתה ילדה בת שנתיים שחלתה פתאום ואושפזה בירושלים. הסבתא ביקשה מדודה ר' אפרים שיבוא לברך את הילדה. רבינו נאות לבקשתה וכשהגיע למיטתה נעץ בה מבט אחד, פנה לסבתא ואמר לה: **"שהקב"ה ישמור לך על שאר ילדיך"**. הסבתא פרצה בבכי (שכן הבינה את משמעות הדברים) ואכן כעבור יומיים נפטרה ל"ע הילדה סילביה בת נזרת גלדיס זילכה הכהן ע"ה.

בשנת ה'תר"צ שנים מועטות לאחר שעלה לארץ נפטר אחיו, ר' נעים זילכה בבגדד. כמובן, באותם הימים לא היו טלפונים והודעות היו נשלחות בדואר. במקרה זה שוגרו שליחים מבגדד לירושלים כדי להודיע לרבינו על פטירת אחיו. כשהגיעו השליחים היה זה היום השלישי לפטירתו של נעים זילכה, וכשהתייצבו לפניו, בטרם פצו פיהם, נפנה אליהם הצדיק ואמר להם: "אני יודע, שקעה השמש". דהיינו יודע רבינו על פטירת אחיו ואין צורך שהם יאמרו זאת, כדי שלא ישמשו שליחים לבשורות רעות.

פעם אחת הגיע רבינו לבית חברו הצדיק המקובל ר' סלמן מוצפי. רבינו פנה לידידו וביקש שיבטיח לו, שאת בתו לאה, ישדך עם בנו ר' רפאל. ר' סלמן תהה על בקשתו ואמר כי בתו עדיין קטנה (בת 16) ואחותה הגדולה טרם נישאה. הצדיק השיבו, שהוא יודע והוא אינו מבקש שיינשאו כעת אלא בזמן לאחר שתגדל מעט ואחותה הגדולה תינשא בקרוב. "ומדוע שלא נדבר לכשיגיע הזמן?", שאל ר' סלמן, ור' אפרים השיבו **שעל כל פנים הוא מבקש את הבטחתו של ר' סלמן לשקול זאת, כשיגיע הזמן,** ולאחר שיתיעץ עם רעייתו וישאל לדעתה של בתו. ר' סלמן הבטיחו ורבינו הלך לדרכו. **כשבועיים לאחר מכן נפטר רבינו, והתבקש לישיבה של מעלה.** אז הבינו את פשר הדחיפות. כעבור שנה נישאו ר' רפאל בן ר' אפרים, ומרת לאה בת ר' סלמן מוצפי. בחופה אמר לה ר' סלמן לבתו שתכבד את בעלה, שכן ר' רפאל הכהן בן ר' אפרים הינו ארי בן ארי, בעוד היא, בתו לאה, בת שועל. ומדבריו אלו ניתן ללמוד על גודל ענוותנותו של ר' סלמן.

כאשר היה הגאון רבי אפרים בימי עלומיו, עסק רבות בתענית דיבור, עד שבאחד הימים גזר על עצמו שתיקה מוחלטת- כל היום ישב ועסק בתורה ולא שח עם איש. במעשה זה גרם, שחכמי הישיבה לא הכירו בגדולתו ולא ביקשו את קירבתו ולא הכירו בכשרונותיו ובידיעותיו המרובות. הגאון חכם ר' יוסף חיים הרגיש בכך, ובאחד הימים קרא לפניו את ראש הישיבה בבית-המדרש: החכם הגאון רבי אברהם דנגור, ושאלו אודות הבחור אפרים כהן. ר' אברהם ענה לו, כי בחור זה הנו שתקן, ואינו מתערב כלל בסוגיות הנלמדות, וכנראה, חלש הוא בכישרונותיו. "אמור לאפרים שיבוא לפני!"- ציווה ר' יוסף על ראש הישיבה. עוד באותו יום הופיע הבחור בבית ר' יוסף, כאשר כולו מלא תמיהה על אשר זכה להתייצב לפני רבה של בבל ביחידות.

ר' יוסף לא האריך עמו בשיחה. הוא פנה אליו בקול מצווה ואמר: "אפרים, עד כאן שתיקה, מכאן ואילך פתח פיך ויאירו דבריך!". בישיבה "בית זילכה" היה נהוג שראש הישיבה היה לומד כל סוגיה יחד עם התלמידים בקול רם. וכאשר לאחר מן התלמידים היה דבר מה להקשות או לחדש, הוא היכה בידו על השולחן. עם השמע קול ההכאה, היו הלומדים כולם משתתקים, ואז הרצה התלמיד את דבריו.

והנה למחרת, כמעט אחרי כל קטע שנלמד, היכה ר' אפרים על השולחן. בבית-המדרש הושלך הס, וכל העיניים הופנו אליו. להפסקותיו של בחור זה לא הסכימו עד אז תלמידי הישיבה, ועתה השתוממו לשמוע מפיו קושיות עמוקות ותירוצים נפלאים. הסוד התגלה, ידו של ר' יוסף היתה בדבר ואף קיבל שכר רב על שנשמע לר' יוסף. נהוג היה אצל החכם רבי יוסף חיים, כאשר אדם רצה להכנס אליו, אותו אדם היה מוסר את שמו לאחד מבני ביתו של הרב. הלה היה עולה לחדרו של רבנו ומוסר את שם האורח, ורק לאחר שקיבל רשות, היה מתאפשר לו לעלות לרבי יוסף.

בזדדים בלבד, מן המקורבים ביותר לרבי יוסף חיים היו רשאים לבקר בכל עת ללא אישור מוקדם. עתה נוסף גם רבי אפרים על חבורת המקורבים, והיה נכנס ויוצא מבית הגאון ר' יוסף חיים ככל אשר נצרך וללא אישור מוקדם בשכר ששמע לדברי הרב עד שגדל לגאון בישראל.

מֵהַשְׁמַיִם שמרו על רבנו שכל ימיו הקפיד מאוד על כשרות המאכלים, לבל יכשל חלילה שלא בידיעתו. מסופר שפעם אחת בליל שבת חלם ר' אפרים כי הבשר שבתוך החמין שבביתו אינו כשר, ושמע קול שמצווה אותו לא לטעום מהבשר. תמה על כך הרב, בשל העובדה כי הוא בעצמו קנה את הבשר מאדם ירא-שמיים שכל גאוני ירושלים קונים רק אצלו בשר לכבוד שבת. איך יתכן אם כן שהבשר אינו כשר? בבוקר חקר רבינו לדעת מה הוכנס לתוך החמין, ולאחר חקירה מאומצת, נודע לו כי העוזרת הלכה וקנתה על דעתה מעט שומן כדי להשביח את טעם החמין.

הַרְבֵּה הגאון חכם אפרים הכהן היה תלמיד ותיק של בעל הבן איש חי (חכם ר' יוסף חיים זצוק"ל). בעל הבן איש חי נהג בכל יום ללמוד לאחר התפילה עם תלמידיו. ומנהגם היה לשבת על גבי מחצלות שהיו מונחות על הרצפה, ואת הנעליים היו מניחים בכניסה לבית המדרש. פעם אחת, בעודם לומדים הגיע אדם אחד שרצה לשאול שאלה את ר' יוסף חיים. הרב קם כדי לענות לו על שאלתו, וחכם אפרים הכהן ניצל את ההזדמנות ונטל את נעליו של ר' יוסף חיים ונישקם. חזר הרב וראה את מעשיו של חכם אפרים ואמר לו: "חכם אפרים, מה אתה עושה?" ומהפחד נפלו הנעליים מידיו של חכם אפרים לרצפה. לאחר זמן אמר חכם אפרים: "תאמינו לי שנשקתי את הנעליים של ר' יוסף חיים כמו שאני נושק תפילין"

הרב רפאל יעקב דוד וילובסקי זצ"ל הידוע בכינוי רידב"ז והרב מסלוצק: נולד ב-ל' שבט ה'תר"ה (1845) בקורבין (מחוז גרודנה). עוד בצעירותו נודע כעילוי. בהיותו בגיל עשרים ושלש נבחר לשמש כרב באזבלין. בשנת ה'תרל"א (1871) שימש כדרשן ורב בוויילנה. בשנת ה'תרמ"ג (1882) שימש כרב בפולוצק. בשנת ה'תרמ"ז (1886) החל לשמש כרב בוויילקובישק. בשנת ה'תרנ"ג (1889) החל לשמש ברב בסלוצק וייסד שם ישיבה. משנת ה'תרנ"ט ועד לשנת ה'תרס"ב (1898-1901) ערך את פירושו על התלמוד הירושלמי. בשנת ה'תרס"ג (1902) עבר לארה"ב במטרה לחזק את היהדות והתמנה לרב בשיקגו. בשנת ה'תרס"ה (1904) עלה לארץ ישראל ומונה לרבה של צפת. ייסד את ישיבת 'תורת ארץ ישראל'. זכרונם היה נפלא, וידע כמה מסכתות בש"ס בעל פה. בקי בתלמוד בבלי וירושלמי ורוב הפוסקים. התמדתו היתה עצומה. הקדיש רוב ימיו לתלמוד ירושלמי- בשל אהבתו העזה לארץ ישראל. נפטר ב-א' תשרי ה'תרע"ד (1913). ציונו בצפת. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' זאב. **אשתו:** מרת הנדיל. **מתלמידיו:** ר' איסר זלמן מלצר. **ילדיו:** מרת וולה (נישאה לר' יוסף קאנוויץ- מח"ס 'דברי יוסף'), מרת לאה גיטל (נישאה לר' ישראל יהונתן ירושלמסקי, רב בליטא), ר' משה בצלאל, ר' אהרון יצחק, ר' שלמה. **מספריו:** **ימגדל דוד-** חידושים ופולפולים בתלמוד בבלי וירושלמי. **יחנה דוד-** חידושים על מסכת חלה בתלמוד ירושלמי. **ישובות רידב"ז** **נימוקי רידב"ז-** פירוש לתורה. **שו"ת בית רידב"ז** **חידושי רידב"ז ותוספות רי"ד-** ביאור על התלמוד הירושלמי. **יפאת השולחן-** ביאור מצוות התלויות בארץ והלכות שביעית. **יקונטרס שמיטה.**

רבינו התגורר בשנותיו האחרונות בעיר צפת. באחד הימים היה יום הזיכרון לאביו. בבואו לביה"כ לתפילת מנחה, ראה כי עדיין הקדים ויש לו להמתין עד זמן התפילה. עמד, איפוא, והמתין והרהר לעצמו, כשהוא נשען על הסטנדר, אבל תוך כדי הרהור- החל לפתע לבכות חרישית. היה שם אחד המתפללים שהבחין בדבר. הוא ניגש לרידב"ז ושאל אותו, כדרך אנשי צפת החריפים והממולחים: "מבין אני את הבכי שבכיתם, כי היום הוא יום הזיכרון לפטירת אביכם. אבל הלא הוא נפטר כשכבר היה בן שמונים ומעלה, וגם עברו כבר למעלה מחמישים שנה מאז הלך לעולמו, מה איפוא, נזכרתם דווקא עכשיו לבכות?"

השיב הרידב"ז ואמר: "אתה צודק, אבל אספר לך במה זכרתי, כדי שתבין מדוע בכיתי. כאשר הייתי ילד, שלח אותי אבי ללמוד אצל המלמדים המעולים ביותר, כי הוא תמיד אמר: 'יעקב דוד נתברך בראש טוב ובהרבה כישרון', ופעם אחת אף שמעתי שאמר לאמא: 'יעקב דוד יצמח ויהיה למדן גדול, ולכן אנחנו מוכרחים לקחת לו את המלמד הטוב ביותר'."

ואמנם היה בעיר מלמד מוכשר מאוד, אלא שהוא ביקש את שכרו: רובל שלם לכל חודש, וזה היה הרבה כסף. "אבי", המשיך הרידב"ז לספר, "היה במקצועו בונה תנורים, מזה התפרנס, אבל בדחוק גדול ובעניות רבה, אבל למרות זאת, כאשר נגע הדבר בשכר לימוד למלמד- לא הייתה אצלו שום שאלה, מוכרחים לשלם למלד, שהוא הטוב ביותר, כמה שהוא דורש. כך התחלתי ללמוד אצלו בתחילת הזמן ושקדתי על לימודי בהצלחה.

חלפו שלושה חודשים מאז התחילו הלימודים, אבל אבי לא שילם למלמד כל אותו הזמן, כי לא מצא מניין לקחת. המלמד המתין עד אז בסבלנות, אבל כאשר עבר זמן כה ארוך, שלח אותי הבייתה עם פתק: '**המתנתי שלושה חודשים, ולא קיבלתי שום תשלום, יותר אינני יכול להמתין. הואילו בטובכם לשלוח לי את המגיע לי, אחרת לא אוכל להחזיק עוד את הילד.**'

כאשר הבאתי את הפתק, פרצה בכיה בבית, אין כסף לשלם למלמד, אבל יעקב דוד הלא צריך ללמוד אצל מלמד טוב! מה בכל זאת עשה אבי? הנה, בדיוק באותו בוקר שהמלמד שלח אותי עם הפתק הביתה, הוא שמע בבית-הכנסת שגביר אחד הקים בית חתנות לבנו, והיה צריך לבנות לו תנור, אלא שביית-החרושת ללבנים הפסיקו מסיבה כלשהי לפעול ולא נמצאו לבנים עבור התנור. הגביר, שלמרות זאת רצה לבנות את התנור בבית-בנו, הודיע כך אותו בעל-מלאכה שיביא לו לבנים- הוא ישלם לו גם בשביל הלבנים וגם הקמת התנור סך של שישה רובלים, טבין ותקילין.

אם כן, אמר אבי לאמי: "יודעת את מה? אם אין אפשרות להשיג לבנים, נפרק את התנור שלנו ויהיו לי מזה לבנים, ואז אלך לאותו גביר ואבנה לו את התנור בשביל בנו, כך יהיו לנו שישה רובלים, ומזה נוכל לשלם למלמד. אמר ועשה. הוא פירק את התנור בבית, הלך אל הגביר ובנה מן הלבנים תנור חדש בבית-בנו וקיבל את ששת הרובלים. בשמחה רבה חזר הביתה, קרא ואמר לי: 'יעקב דוד, קח לך ששה רובלים ותן אותם למלמד שלך, שלושה בשביל שלושת החודשים שעברו, ועוד שלושה- לשלושת החודשים הבאים של הזמן. לך נא אליו ותתאמץ ללמוד היטב.

"אנחנו בבית", הוסיף הרידב"ז, "כל בני המשפחה, האבא, והאמא וכל הילדים- כולנו קפאנו מקור במשך כל אותו החורף, בקושי הצלחנו להתכרבל בתוך סמרטוטים, בקושי רב יכולנו לישון מרוב קור, אבל הכל בשביל שיעקב דוד יוכל ללכת ללמוד אצל המלמד הטוב ביותר. כזאת הייתה מסירות-הנפש כדי להנחיל תורה לילד בישראל."

"למה, איפוא, בכיתי?", סיים הרידב"ז את סיפורו, "כי הנה עכשיו, בטרם צאתי מן הבית לתפילה, חשתי קצת קור בגופי, וכבר מיהרתי לחשוב לעצמי, שאולי כדאי להימנע מלצאת החוצה ולהתפלל בבית. והנה, אז הרי יכלו הורי וכל הילדים לסבול קור אימים כל תקופת החורף בשביל תלמוד תורה שלי, ועכשיו היאך עלתה בי מחשבה להישאר בבית בגלל מעט קור. על זה היה הבכי שלי!"

הגאון רבי משה הכהן זצ"ל הנודע ככליל המדעים: נולד בשנת ה'תקנ"ג (1793). חכם גדול, וידיו רב לו בכל מקצועות התורה. **גאון בנגלה ובנסתר.** בקי היה גם בחכמת הקבלה ובכתובת קמיעות. אף בחכמות נוספות שלט היטב, והיה מתמחה בגורל החול, בחכמת המזלות, בחשבון ובהנדסה, עד כי נהוג היה לכנותו 'כליל המדעים'. בכישרון כתיבה נדיר ומיוחד, ניחן רבי משה, ובזה היה עיסוקו לצורך מחייתו בבית המלכות בתונס, ולאחר מכן אצל השופט בג'רבא.

על אף כל טרדותיו בכתבי וחשבונות הממשלה, שם היה לילות כימים על לימוד התורה, **וכל עת פנוי מעבודתו, מנוצל היה להגות בתורת ה', עד שלא הניח פינה וזווית בכל חלקי התורה שלא נשתטח בה.** באחרית ימיו, חלה הרב, ונסע לעיר ליוורנו שבאיטליה לבקש מזור לחוליו, אך לדאבון לב לא הועיל לו, ונפטר בליל ב' של ראש השנה ה'תרכ"ג (1863). חי כ-73 שנים. לפני מספר שנים הועלו עצמותיו מליוורנו (ציונו היה בסמוך לציונו הקדוש של החיד"א זצ"ל) וכיום ציונו במושב איתן שבנגב.

אביו: ר' שאול (גאב"ד ג'רבא). **אימו:** מרת תרכיה. **בניו:** הגאון ר' שלום (אמו נפטרה ביום מילתו). **מספריו:** **זכות משה-** על התהילים **פני משה-** על התורה הכולל הערות ענייניות, קצרות וקולעות על דברי המפרשים **פני משה-** על שו"ע.

אחד השרים מהיושבים ראשונה במלכות, נתוודע לחכמתו של רבינו. **שניותו ופיקחותו, הקסימו את לבו והיה מרבה להשתעשע איתו בדברי חכמה.**

באחד הימים, החל השר להלל בפניו את אמונתו ודתו, ושאלו "מדוע אתם היהודים אינכם מאמינים בדתנו?" חשש הרב כי אם יענה לשר תשובה ניצחת הפוגעת בדת האיסלם, ינקום בו השר ויעליל עליו לפני המלך. לכן בכל פעם שנטפל אליו השר בקושיות מעין אלו, התחמק והסיט את השיחה לעניינים אחרים. יום אחד החליט השר לא לוותר, ועמד על כך ששיב הרב על שאלתו. "אם לא אשמע תשובה מפיו", טען השר, "אני מבין שאין בפיו מענה לשאלותי". כשראה הרב כי עומד השר איתן בדעתו, דיבר עמו גלויות ואמר "אין לי בעיה לענות על שאלותיך, אך יודע אני כי כאשר אנצחך בויכוח, תשמור בליבך שנאה וטינה עלי!". "אם משום כך", הניף השר את ידו בביטול, "אל תחתי! אני מבטיח לך, שלא אשמור דבר בליבי ולא אעשה כל רעה. הלא אין אנו מתנצחים אלא בדרך ויכוח עיוני". נענה הרב, "שאל את שאלותיך". השר אמר: "אהבתך נטועה בתוך ליבי וצר לי עליך כי תתייטר לאחר מותך בעונשים נוראים. מי שאינו מאמין בדתנו, נענש בגיהנם, ולהיפך המאמין בה, מובטח לו כי ינחל לאחר מותו גן עדן. אם כן, חוס על עצמך! המר את דתך, וטובה תהיה אחריתך!".

רצה ר' משה, להוכיח לו על פניו אחת ולתמיד את איוולתו, בדרך מוחצת שלא ימצא עליה מענה, "ראה", פנה אל השר, "שאלה גדולה שאלת, ודורשת היא ישוב הדעת ודעה צלולה. אולם כעת טרוד מוחי בפתרון חידה סבוכה נושאת פרסים שפורסמה היום בעיתון, ואין שכלי פנוי להתבונן בדברייך". שמע כך השר, והעניין קרץ לו "אוהב אני להשתעשע בחידות, הגידה נא לי את דבר החידה, אולי אמצא את פתרונה" הפציר השר בסקרנות. נאיות הרב וסיפר לשר את דבר החידה: מלך אחד כבש מחוז מסוים, ומינה עליו מושל מטעמו. קבע לו המלך חוקים שלפיהם ינהל וינהיג את המחוז, אך תנאי אחד התנה עמו: "**אם תשנה דבר אחד מכל אשר דברתי אליך, אחת דתך להמית!**" הסכים השר, וניהל את מקומו כפי החוקים שקבע לו המלך.

בעבר באותה מדינה היה נהוג כי הנתפס בגנבתו, כורתיים את ידו. כשנכנסו החוקים החדשים לתוקפם, הומר עונשם של הגנבים למאסר או לקנס. סר מורא הגניבה, ורבו הגנבים. הבריות החלו להתמרמר והביעו תרעומת. יום אחד הופיע בארמון המושל, איש חשוב ונכבד, לבוש בגדי מלכות הוא ניגש למושל וציווה עליו: "בפקודת המלך עליך לשנות את החוק שהורה לך בענין גניבה! **השב מיד את עונש כריתת היד למקומו, ועצור את גל הגניבות.** אם לא תעשה כן, ימיתך המלך בעינויים קשים!". נבון המושל, ולא ידע כיצד ינהג, הרי ציווה המלך קודם הכתרתו שלא ישנה מהחוקים דבר. שמא אדם זה רמאי? או שבאמת נאמנו דבריו, והמלך חזר בו ושלח להודיעו? ועתה, מה יעשה אותו מושל, כדי שלא יסתכן וימיתו המלך? "זו היא החידה אותה מציג העיתון לפני קוראיו, ומבקשם לפותרה בהוכחות חותכות" סיים הרב.

כששמע השר מפי הרב את דבר החידה, צחק ואמר: "פתרון החידה פשוט עד מאוד! מתפלא אני כי טרם מצאת את פתרונה" - "נשמע מה בפיו". השר אמר: "בהתחלה כאשר מינה המלך את המושל, פה אל פה דיבר עימו, ולא על ידי שליח, אם כן מה מקום יש להסתפק! ודאי שהוראת המלך במו פיו, עדיפה על ציווי השר שאין בו ודאות מוחלטת. לכן אין לאותו מושל לשנות מאומה מדברי המלך. **לו חפץ היה המלך לשנות את החוקים, היה עליו להזמין לארמונו ולדבר עימו כאשר עשה בהתחלה, ולא לשלוח שליח.** אין זאת אלא כי השר בדה את הדברים מלבו, או שנשלח לנסות את המושל, ואף אם אכן שלחו המלך אליו, ודברי אותו שליח אמיתיים", הטעים השר, "מכל מקום לא יוכל המלך להענישו על כך, כי יטען, שמכיוון שניצבו לפניו שתי דרכים שמוטל בהן ספק, העדיף לבחור בוודאית יותר". לתשובה זו ציפה הרב. הוא הנהן בראשו לאות הסכמה, "הנחת את דעתך", אמר, "כעת אחר שמוחי פנוי מחידה זו, נוכל לעסוק בשאלתך בעניין הדת".

הניח הרב את ידו על מצחו, ועשה עצמו כמתבונן וחושב בשאלת השר, ולפתע זעק בתמיהה: "כלום עדיין לא מצאת מענה לשאלתך על אמונתו? ישמעו אוזניך מה שפיר מדבר! הלא אך לפני רגע קט במו פיו ענית על השאלה בטוב טעם ודעת!". השר לא הבין והרב פירש "במעמד הר סיני, דיבר עימו ה' אלוהינו פנים אל פנים במראה ולא בחידות ודבריו שמענו מתוך האש, שם ציונו ה' חוקים ומשפטים - עשרת הדברות. חוקים אלו שמענו מפי מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו, ואם כן כיצד נקבל דברי שליח האומר כי עלינו לשנות החוקים ולקבל עלינו דת אחרת?". כשמעו השר את דברי הרב, חוורו פניו. הוא נדהם מפקחותו של הרב, שהוציא מפיו את התשובה בצורה כה מתוחכמת. "כעת, רואה אני כי האמת איתך", הודה השר, והבטיח בהכנעה, "יותר לא אטרידך בשאלות בעניינים אלו".

* הסיפור אודות הרב באדיבות ידידי ורעי, הסופר והעורך ר' עובדיה חן מתוך ספרו החדש 'עמוד ההוראה' בהוצאת מכון 'הרב מצליח'

המקובל חכם הרב סלימאן אליהו זצ"ל - נולד בבגדד בשנת התרל"ב (1872) בבגדד (עירק) למשפחת סוחרים עשירה כבן יחיד. הוריו שלחו אותו לבית-הספר בו רכש השכלה הכוללת שפות זרות. וזאת, כדי שבבוא היום יוכל הבן לנהל את עסקי המשפחה. רבינו התבלט מגיל צעיר על יתר בני גילו בכשרונותיו. מוריו השתאו לנוכח תפיסתו המהירה וזכרונו הנדיר. **תוך זמן קצר שלט היטב בשתי השפות האנגלית והצרפתית על בורין** והוא התקבל ללימודים באוניברסיטת 'אוקספורד' באנגליה. שבוע ימים לפני ההפלגה עבר ליד ביהמ"ד 'בית-זילכה' והוא נשאר ללמוד. שקידתו הייתה מופלאה. את האוכל שקיבל בביתו חילק בין תלמידי חכמים עניים. רק בלילה כשחזר לביתו טעם דבר מה. **לאחר שנתיים של שקידה ללא לאות בתורה. התפרסם שמו כבקי בכל הש"ס ובספרי הפוסקים. לאחר שקיבל את הסכמת רבותיו, החל לעסוק גם בחוכמת הקבלה, ותוך שנה אחת היה בקי בספר 'עץ החיים' ובשמונת השערים לרבינו האריז"ל.**

בעצת חכם ר' יוסף חיים עלה לירושלים חסר כל. עקב שליטתו ובקיאותו בשפה ובתרבות האנגלית מונה לתפקיד מזכיר הנציב העליון. אולם עד מהרה התפטר כיוון שביקש להשקיע את כל זמנו בתורה הקדושה. **בקי בכל חלקי הפרד"ס, ידע בעל פה את ספר הזוהר, כתבי האריז"ל והרש"ש. סגפן. שימש כראש ישיבת המקובלים 'עוז והדר'.** בשנת ה'תרצ"ט (1938) חלה ומאור עיניו כבה והיה מתפלל את כל התפילות בע"פ עפ"י כוונת הרש"ש כולל ר"ה ויום הכיפורים. נפטר בירושלים ביום שני של ר"ה, ב' בתשרי תש"א (1940). חי כ-68 שנים. עוד באותו יום, בעיצומו של חג הובא למנוחת עולמים בהר הזיתים. בסמוך לציונו של הרש"ש הקדוש, שבתורתו הגה כל ימיו.

אביו: יוסף. **אישתו:** מרת מזל (בת ר' שאול צדקה ומרת שמחה - בת אחותו של חכם יוסף חיים ה'בן איש חי'). **ילדיו:** הראשון צ"צ מרן ר' מרדכי, ר' נעים, מר שמעון, ד"ר אפרים ומרת רחל. **מרביתו:** הגאונים המקובלים חכם ר' עבדאללה סומך, חכם ר' אפרים הכהן, חכם ר' בן ציון מרדכי חזן חכם ר' חיים שאול דוויק הכהן. **מתלמידיו:** המקובל חכם ר' יצחק כדורי **מספריו:** **כרם שלמה** - על עץ חיים (שישה כרכים).

הסיפור כיצד הרב העפיל לרום המעלה הינו מופלא ביותר. ונלקח מתוך הספר **"חכמי בבלי"**: בבית משפחת אליהו את בנם היחיד, שלחו לביה"ס בו רכש השכלה הכוללת שפות זרות. כדי שבבוא היום יוכל הבן לנהל את עסקי המשפחה. מוריו השתאו לנוכח תפיסתו המהירה וזכרונו הנדיר. **תוך זמן קצר שלט היטב בשתי השפות האנגלית והצרפתית על בורין.** הוריו ראו נחת, תעודות הערכה וההצטיינות שקיבל בגמר לימודיו פתחו לפניו את כל השערים. הוריו התעתדו לשלוחו לאחת האוניברסיטאות שבאנגליה. שבוע ימים לפני זמנו ההפלגה לאנגליה עבר רבינו ליד בית-המדרש "בית-זילכה" בקעו לאוזניו קולות של התלמידים שהתנצחו זה עם זה במלחמתה של תורה. נכנס הרב סלימאן שהיה אז כבן 18 שנים בלבד, והמחזה שנגלה לנגד עיניו השאירו פעור פה. לאחר דקות ארוכות נטל הרב סלימאן את אחד הספרים והתיישב ללמוד. לפתע נגלה לפניו עולם קסום ונפלא, שמימיו לא שמע ולא הכיר. השעות חלפו בזו אחר זו.

לפנות ערב הגיע לביתו ואז שאלו אביו יוסף: "היכן היית כל היום?", הרב היה גלוי לב ואמר לאביו: "גיליתי היום את **יעוד חיי**. החלטתי **להקדיש את כל עמלי לתורה**". הוריו נדהמו. דודו פנה אליו ואמר: "זה בלתי אפשרי, כבר רכשנו עבורך את כרטיס נסיעה ואתה חייב לעשות את רצון הורייך". אולם הרב התנגד בכל תוקף ובסופו של דבר הוריו נכנעו לו. שקידתו הייתה מופלאה. את האוכל שקיבל בביתו חילק בין תלמידי חכמים עניים. רק בלילה כשחזר לביתו טעם משהו. מסופר, כי פעם **הקשה הרב קושיה עצומה שעוררה הדים בכל בית-המדרש**. כולם ניסו למצוא תרוץ- אך ללא הועיל. לבסוף, פנה אחד מן הרבנים לרב סלימאן ואמר לו: "בויולנה הדפיסו ש"ס חדש עם הגהותיו של רבי שמואל שטראשון. אולי שם תמצא הקושיה והתרוץ". הש"ס היה יקר ערך לעין ערוך, ועדין לא הגיע לבגדד. הרב לא היסס. **הוא לקח את כל חסכוניו והזמין מוילנה את הש"ס החדש**. ואכן, בהגהות הרש"ש מצאו את הקושיה ואת התרוץ. הש"ס המפואר המשיך לפאר את בית-המדרש שנים ארוכות. **לאחר שנתיים של שקידה ללא לאות בתורה. התפרסם שמו של רבינו כבקי בכל הש"ס ובספרי הפוסקים. לאחר שקיבל את הסכמת רבותיו, החל לעסוק גם בחוכמת הקבלה, ותוך שנה אחת היה בקי בספר 'עץ החיים' ובשמונת השערים לאר"י הקדוש**. אחד מחבריו, הלך וסיפר למרן רשכ"ג הגאון ר' יוסף חיים זצ"ל על ר' סלימאן שתוך שלוש שנים בלבד קנה ידיעה מקפת ומעמיקה בכל הש"ס ובכתבי האריז"ל. ר' יוסף התקשה להאמין. חלפו ימים אחדים ור' סלימאן ניגש לר' יוסף חיים זצ"ל להזמין לסעודת סיום הש"ס שהוא עושה. החל מרן ר' יוסף לדבר עימו בדברי תורה. ומצאו גדוש בכל התורה כולה- בנגלה ובנסתר. ר' יוסף אמר: **"אומנם אין דרכי ללכת לסעודות, ואף לא לסעודות מצווה. אולם הפעם אשנה ממנהגי ואי"ה אשתתף"**.

כל אותה עת הסתיר רבינו את מעשיו ואת יגיעותיו העצומות אף מבני משפחתו. הוא ידע כי דודו כועס עליו מאוד. כאשר קנה ספרי קודש היה מניח אותם בשק ועל ספריו היה מניח אבטיחים. פעם בעת סעודה החל דודו לבזותו ואת לומדי התורה. ר' סלימאן לא יכל להבליג ונלחם שערה. דודו ניגש להכותו, והניף את ידו, ונתקל **במיחם מלא במים רותחים**. כל המים החמים נשפכו על ידי הדוד. הדוד הוציא מהבית את כל ספרי הקודש. למחרת, נפל דודו למשכב. בכל גופו עלו פצעים וחבורות, הוא הזמין רופא מומחה מאנגליה. כאשר בדק הרופא את החולה אמר: **"בפצעים כאלו לא נתקלתי בחיים, כמדומני שאין כל תרופה לכך"**. הדוד הבין שאם רצונו להתרפא, עליו לבקש סליחה מרבינו. הרב הגיע לדוד ששכב על ערש דוי. הדוד ביקש מחילה בדמעות שליש והבטיח שלא יפריע לו ללמוד. למרבה הפלא, לאחר תקופה קצרה, הדוד הבריא לחלוטין. **מיד הלך הדוד ותרם סכום כסף גדול עבור ת"ח עניים. לאחר מעשה זה, שמו של רבינו נישא בהערצה כצדיק וקדוש**. לאחר מכן עלה לירושלים ללא כל. ספרה הרבנית כי הרב היה מקבל כל חודש תרומה זעומה שבקושי רב היתה מספיקה כדי לפרנס את המשפחה. פעם, כשחזר בראש חודש, ביקשה הרבנית את הכסף שקיבל מהישיבה כדי להאכיל את עולליו הקטנים. אולם הרב סיפר כי בדרכו, פגש בעני המטופל בילדים שהיה זקוק לכסף בכדי לקנות תרופות לאחד מבני משפחתו ונתן לו את כספו. כשסיפר לספר על הצרות של העני, החל בוכה מתוך צער משל היה אחד מבניו.

רבי ישראל פרלוב זצ"ל הידוע כינוקא מסטולין - נולד ב-י' בכסלו ה'תרכ"ט (1868). נקרא על שם הבעל-שם-טוב הקדוש. בהיותו כבן ארבע נתייתם מאביו. אולם החסידים לא חינו עד שיגדל והכתירוהו כ"רבי", ומכאן שמו "**הינוקא מסטולין**". מכל רחבי המדינות נהרו אליו חסידים להתברך ולהיושע בעצה ותושייה. אהבוהו אהבת נפש.

הייתה לו חכמת אלוקים וגדלות נשגבה מתוך ענווה ושפלות ברך. **מלומד בנסים. בעל רוח-הקודש. גאון.** נפטר ביום ב' ראש השנה, שנת ה'תרפ"ב (1921), בעצומה של התפילה בהיותו בעיירת מרפא. ציונו בפרנקפורט דמיין. חי כ-53 שנים. למחרת ראש השנה טמנוהו בפרנקפורט הקרובה לעיר המרפא (וזאת על-פי צוואתו שלא לטמנו במקום רחוק משם). הציון נודע כמקום תפילה, ורבים המשתטחים על ציונו ורואים ישועות עד עצם היום הזה.

סבא: ר' אהרן מקרלין (השני). **אביו:** ר' אשר מקרלין (השני - בנו של בעל "בית אהרן" מקרלין). **אשתו:** מרת ברכה שיינדל הי"ד (בתו של דודו זקנו רבי דוד מזלטיפולי [טשרנוביל] - עלתה באש העקדה של סטולין בכ"ט אלול ה'תש"ב - 1942). **ילדיו:** ר' אשר זצ"ל הי"ד, ר' אהרן זצ"ל הי"ד, ר' יעקב חיים מטרוויט זצ"ל, ר' משה הי"ד (מילא את מקומו בסטאלין), ר' אברהם אלימלך הי"ד, האדמו"ר ר' יוחנן (מילא את מקומו בלוצק ואשר ממנו המשיכה השושלת. בשנת ה'תש"ו [1945] עלה לארץ והוכר כרבה של חסידי סטולין-קרלין). **חתניו:** ר' שלום מקומרנא, ר' אברהם יעקב שפירא מגוואזדיץ הי"ד, ר' משה מסטפין, ר' שלום רוקח מאפטא (בן האדמו"ר ר' יששכר דב מבעלז).

הרה"ח ר' דוד זונדער סחרובר ז"ל היה נחשב לעשיר בעיר סחרוב, והייתה לו רפת גדולה של מאות בהמות, יום אחד פרצה מגיפה ברפת והפילה חללים רבים, בצר לו קם ונסע לסטולין, אותו היום יום שישי היה, ועל אף כל מאמציו להגיע מוקדם לעיר כדי לספר לרבינו על האסון, הגיע לשם, בשעה שכבר כולם צעדו לעבר בית-הכנסת לתפילת מנחה.

ר' דוד נכנס בחופזה לבית-הכנסת בידעו, שכל שעה נופלים חללים ברפת, וההפסד הוא עצום, אך בפנים כבר ראה, שרבינו התחיל כבר את תפילתו באמירת "הודו" ... הוא נעמד בסמוך לרבינו ובהה במחשבות על זכותו העצומה לשבות עם רבינו תחת קורת גג אחד, עודד חושב ורבינו סובב ראשו לעברו וקרא בקול: "**ויברכם, וירבו מאד, ובהמתם לא ימעט**" ... ואחר סובב פניו לאחור והמשיך בתפילתו.

ר' דוד בשמעו דבריו של רבינו הבין, שהרבי ברוח-קודשו כבר ראה את מטרת בואו וכבר אין טעם לספר על מטרת ביקורו, ובמשך כל השבת היה בשמחה עצומה, לפי שידע על פי דברי הצדיק שכבר נושע, ואכן במוצאי שבת כשחזר לעירו **שמע את הבשורה, שהמגיפה נעצרה מיד עם כניסת השבת.**

אצל רבינו היה נהוג, כי החסידים מביאים דמי מעמדות פעם בחודש לפרנקפורט, והיו מכניסים קוויטל עם כל שמות החסידים, שהביאו דמי מעמדות, באחת הפעמים הכניסו לפרנקפורט מעמדות מעיר אחת, ששם התגוררו חסידי, ומחקו מהקוויטל את שמו של אחד החסידים, אשר התגורר שם.

כאשר תמה רבינו מדוע לא כתבוהו בקוויטל ענו לו, כי אותו חסיד ל"ע סר מן הדרך הישרה, ולכך לא כתבו אותו ברשימה. רבינו שאל אותם: "מדוע הנכם מתערבים בעניינים לא לכם? אלו הם העניינים שלי!", וציווה, שיכניסו אותו מיד לרשימה. כמובן שכך עשו. כעבור זמן לא רב הפך האיש לבעל תשובה גמור, ושב מדרכו הרעה, **עד כדי כך, שכשהיה אומר "ברוך שאמר" היה מה לשמוע ולהתחזק באמונה שלמה בבורא יתברך.**

יפר בנו הרה"ק רבי יוחנן מקארלין, כי אצל רבינו גדלה יתומה אחת והגיעה לפרק הנישואין, אולם עדיין לא מצאה את זיווגה. היא הזכירה את עצמה לפני רבינו כמה וכמה פעמים, כדי שישתדל למצוא שידוך בעבורה.

פעם אחת בא בחור אחד ושמו יעקב לייב (שהיה גר אח"כ בעיר "ניקאליב", הבחור היה גבה קומה וגבר אלים ואיש פשוט) והזכיר את עצמו לפני רבינו, שהיות שהגיע גילו לגיל ההתייצבות לצבא וקיבל הוא זימון להתייצבות, על כן מבקש הוא, שרבינו יתפלל בעדו ויברכהו, כי ייפטר מצרה זו ולא יאלץ להתגייס.

רבינו אמר לו: "אם אנשים כמוך לא ילכו לצבא, מי ילך? הרי איש בריא אתה!". באותו מעמד עמד חסיד אחד, שאמר לרבינו, כי היות שרבינו מבקש שידוך עבור היתומה, **על כן יברכהו רבינו, שייפטר מן הצבא ובשכר זה ישא את היתומה.** רבינו שאל את יעקב לייב: "התסכים לשידוך? והאם תשמור הבטחתך, אם תשחרר מהצבא?" - יעקב לייב ענה: "הן!".

"אם כן", אמר רבינו ליעקב לייב, "לך והתייצב לצבא" (כי בשכר זה יגן עליו שיפטרו אותו). הלך יעקב לייב באמונה שלמה בדברי הצדיק והתייצב לצבא, כשהרופא הצבאי עבר לבדוק את המתייצבים, אם כשירים הם להתגייס, הוא הגיע ליעקב לייב. במהלך הבדיקה התרגש ואמר לשוטר שהביאו: "**איש עם כזה לב חלש מאד הבאת?**" ומיד קיבל פינקס שחרור מהצבא לצמיתות.

כל העיר תמהו והשתוממו, כיצד ניצל יעקב לייב הבריא והשלם מהצבא? (במיוחד בשל קומתו התמירה וכוחו העצום). ויעקב לייב קיים את הבטחתו לצדיק ואכן נשא את היתומה. הוא התיישב בניקאליב והנהיג את ביתו בדרך התורה והחסידות. הוא גם הרבה להכניס אורחים, ובפרט לחסידי קארלין, שהיו נוסעים דרך שם לרבינו לסטולין (הוא עצמו חש הכרת הטוב עצומה לרבינו בשל העובדה, שבגינו ניצל מהצבא), וגם הוא עצמו היה מביא שקים מלאים אוכל על כתפיו, כדי להאכיל את אורחיו.

כשהיה בן שלוש שנים בעודו משחק, נכנס בריצה לחצר מגוריה של אלמנה, והתרוצץ בתוך גינת ביתה, כשהוא נעמד על אחד העשבים. יצאה האלמנה וגערה בו: "מדוע אתה נכנס לגינה המטפחת שלי? אני כבר הולכת לספר לסבא שלך, ה'בית אהרן'. פנה אליה הילד ואמר: "אני מבקש ממך, שלא תספרי לסבא, ולא תצערי אותו. ואם תשמעי בקולי- אני עוד אשיב לך על כך טובה!". "בסדר, אני מוחלת" - השיבה האלמנה. חלפו שנים. רבינו היה כבר אדמו"ר. בתה של אותה אלמנה בגרה והייתה בגיל השידוכים. והנה, באחד הימים חלתה וידה ל"ע נפגעה בשיתוק! האלמנה הייתה נסערת ושוברה. היא התרוצצה עם בתה מרופא לרופא, אולם למגינת לבה הללו לא הצליחו למצוא לה מזרז ותרופה.

היא אומנם לא נמנתה על עדת החסידים, אבל שכנתה, שבעלה היה מחסידי רבינו, הציעה לה: "הרבי אומנם צעיר אבל שומעים הרבה ישועות מהבאים בצלו. נסי להיכנס אליו ולספר לו על צרתך". "אכן!" קראה האשה, "הרבי חייב לי חוב ישן". מיד פנתה האלמנה לבית הצדיק, וביקשה לדבר עימו בדחיפות. כשנכנסה, הזכירה את אותו הסיפור שהתרחש בהיותו בן שלוש. הרבי זכר זאת היטב, ושאל: "במה אוכל לעזור?". סיפרה האם בבכי על מחלת בתה, על היד המשותקת. "לכי הביתה", אמר הרבי, "צאי לחצר שלך, קחי מאותו סוג של עשב שרמסתי אותו אז ברגליי, כשהייתי ילד קטן ומהעשב הזה תבשלי מרק, ותתני לבת לשתות. זהו עשב חריף ביותר, והוא מרדים. היא תרדם, ותזכה לרפואה".

האלמנה רצה לביתה, נכנסה לגינה, תלשה מהעשבים הצומחים בה, בישלה אותם והכינה מרק. הבת לגמה מהמרק. תוך זמן קצר נרדמה. ישיבה האם לצדה ושפכה את לבה, לפני מי שאמר והיה העולם, שישלח לה רפואה שלמה ושהתרופה של הצדיק תפעל את פעולתה. בעודה יושבת כך, היא שומעת את בתה צועקת לפתע: "אוי וי!" מרימה את שתי ידיה ומתעוררת. היא התרפאה. כאילו דבר לא היה! סיפרה הבת: "לאחר שנרדמתי, חלמתי חלום מחריד. ברגע המפחיד של החלום - נתתי צעקה, והרמתי ידי לבקש רחמים...". אי אפשר לתאר את שמחתן של הבת ואמה. הן זכו לראות מופת גלוי.

החלטתו של ר' ישראל יצחק משי-זהב הייתה איתנה. מבקש הוא לעלות לארץ ישראל. אדמת רוסיה בוערת, במיוחד לאחר ההתרחשויות עם ממדל בייליס. ריח מלחמה נדף באוויר, הוא רצה לעזוב את האיזור מידית! כחסידי מקושר לצדיק הוא תכנן לנסוע ברכבת, שתעצור בדרכה בסטולין, שם ייכנס לרבי ויקבל ממנו ברכת פרדה לדרך. בהגיעו אל הצדיק התקבל בסבר פנים יפות ומאירות. כאשר נפרדו בברכת שלום, שילב הרבי כמה מלים: "**אולי היה עדיף שתישאר כאן היום!**". ר' ישראל יצחק לא הבין: הרבי נפרד ממנו, ומאיך אמר לו מלים אלו! תוקף הכרטיס של הרכבת עוד מעט יפוג. רגליו הוליכוהו כמאליהן לתחנת הרכבת. ואז נשמע קול מאחוריו: "ר' ישראל יצחק, חכו רגע!" היה זה הגבאי שרץ אליו וביקש ממנו, שהרבי רוצה לשלוח מכתב לארץ ישראל. הלה שב ונכנס לרבי. הצדיק אמר לו: "ברצוני לכתוב משהו. חכה כאן". הרבי נכנס לחדרו, ור' ישראל יצחק ממתין בקוצר רוח. **הרכבת תברח בעוד עשר דקות. התוקף של הכרטיס יפוג!**

הדקות חולפות והרבי לא יוצא. רק לאחר דקות ארוכות יצא הרבי מחדרו ובידו מעטפה סגורה. "הרכבת כבר נסעה", אמר הצדיק, "**ובכן תישארו כאן עד מחר**". למחרת בבוקר מיהר החסיד לרכבת כדי לקנות כרטיס אחר ולצאת לדרך. בהגיעו, ראה שהשערים נעולים, מהומה גדולה שררה במקום - **והנה מתברר לו, שהרכבת שבה היה עליו לנסוע התנגשה ברכבת אחרת, וישנם מאות הרוגים ופצועים**. רק עכשיו הבין את דברי הרב. הוא רץ להודות לרבי בהתרגשות על הצלתו, ומאחר שהוא כבר ממילא איחר את הרכבת, הביע את רצונו להישאר עוד כמה ימים בצל הקודש... אבל הרבי אמר: "**לא, עכשיו לא תתמהמה פה אפילו יום אחד. עם הרכבת הראשונה תיסע היום, והשם יצליח דרכך**".

ר' ישראל יצחק מלא בדיוק את הוראותיו של הרבי, נסע והגיע אל נמל אודסה, שם עלה על אוניה, שעשתה דרכה לארץ ישראל. **זו הייתה אוניית הנוסעים האחרונה, שעשתה דרכה אל העולם החופשי לפני שפרצה מלחמת העולם הראשונה.** עתה הבין ר' ישראל יצחק, עד כמה צפו עיניו של הרבי למרחוק! בפעם הראשונה עיכב הרבי בעדו, שלא ייסע כדי שיינצל מן ההתנגשות ברכבת - ואלו בפעם השנייה דחק בו שיסע מהר, למען לא ייתקע באמצע הדרך, ויזכה בעז"ה להגיע לארץ ישראל בשלום.

הרה"צ רבי יהושע העשיל הלטובסקי זצ"ל סיפר: "רציתי לשוב לארץ ישראל ולצערי הרב לא היה בידי פספורט, לפיכך נאלצתי לרכוש פספורט מזויף מידי בעל הבית בו התאכסנתי. הוא הביא לי פספורט על שם אהרן טויב. כשנכנסתי אל הקודש פנימה לקבל ברכת הפרידה, שאלני רבינו, האם יש בידי פספורט. עניתי, שהפספורט מונח בכיס. "ומה שמך?" שאלני רבינו, עניתי: "אהרן טויב" (התכוונתי שהפספורט שבידי הוא על שם אהרן טויב).

רבינו ביקשני להראות לו את הפספורט, והגשתי לו. רבינו נעמד כשרגלו האחת על הספסל והתחיל לדפדף בפספורט, כאשר מדי פעם מסתכל עליי ואחר כך בדפי הפספורט, ולאחר מכן שם את הפספורט על ברכיו, כך חזר הדבר ונשנה מספר פעמים, וכל זה בבדיחא דעתא, לבסוף החזיר לי את הפספורט ואמר לי: "**שיהיה כן, תיסעו לחיים ולשלום**".

הדבר היה תמוה מאוד בעיניי, ולכן כשעליתי לרכבת והתיישבתי בפינתי, פתחתי את הפספורט ורציתי לראות מה כתוב שם שגרם לרבינו להיות בבדיחות הדעת. כשהתחלתי לקרוא חשכו עיניי, מאחר ובעל הפספורט המקורי היה שונה ממני בתכלית השינוי. לא היה אפילו פרט אחד זהה לי. לא צבע הפנים, לא צבע העיניים וכן הלאה.

חשבתי לעצמי: "ריבונו של עולם, מה עוללתי לי? איך איראה בעיני משטרת הגבולות? הרי הם יתפסו מיד, כי השתמשתי בפספורט של מישהו אחר". עתה הבנתי למה צחק הרבי, כשראה את הפספורט, אך מה שנעשה אין להשיב. אני נמצא באמצע הדרך. סמכתי על ברכת הרבי, שהכול על מקומו יבוא בשלום, בעזרתו יתברך.

כשהרכבת עצרה בגבול האוסטרי, בשעות הלילה המאוחרות, ירדתי מהרכבת ואמתחתי בידי, עליתי על כרכרה ואמרתי לעגלון היהודי לנסוע במהירות, אולם, לפתע צץ, שוטר גבול. הוא עצר את הכרכרה וביקש לראות את הפספורט של כל הנוסעים.

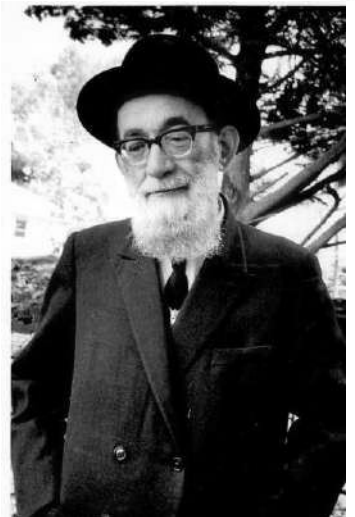
הגשתי לו את הפספורט והתחיל לדפדף בו, הוא הסתכל לסירוגין עליי ועל הפספורט והתחיל לצחוק, כך זה נמשך מספר פעמים. **נדהמתי לראות, שהשוטר עושה בדיוק את אותן התנועות שרבינו עשה,** והנה השוטר מושיט לי את הפספורט וממלמל: "נו מילא, קום וברח לך". כמובן, כך עשיתי והמשכתי בדרכי לארץ ישראל.

בעיירה אחת חיפשו שו"ב, והנה הגיע אחד, שהציע את עצמו בפני המרא דאתרא, והראה בפני הרב כתב קבלה שהוא שוחט ובודק מומחה. הרב בחן אותו וכמו כן ראה, איך שהעמיד סכין חד לשביעות רצונו. אמר לו הרב, היות שרוב אנשי העיירה הם חסידים של האדמו"ר רבי ישראל מסטולין זצ"ל, על כן אם ברצונו להתקבל לרצון התושבים, עליו לנסוע לרבי ולקבל הסכמתו.

השוחט נסע בערב שבת לסטולין. כשהגיע לשם עשה חשבון לעצמו, שאם יכנס לרבי בערב שבת, יהיה מוכרח להשתתף במשך השבת בתפלות ובעריכת השולחן. כיוון שלא היה רגיל בכך, החליט להמתין עד מוצאי שבת. במוצאי שבת המתין כמה שעות, הזמן שהיה לוקח לו להגיע מביתו לסטולין לו היה נוסע במוצאי שבת. לאחר מכן נכנס למעון קודשו של הרבי, וסיפר על מטרות בואו, היות והציע את עצמו להתקבל לשו"ב בעיירה פלונית שרוב אנשיו הם חסידים של הרבי, ואמרו לו שכדי שיוכל להתקבל, עליו לנסוע לרבינו ולקבל הסכמתו וברכתו.

הרבי פנה בשאלה אל האורח: "מתי הגעת לסטולין?". ענה האורח: "זה עתה הגעתי". אמר לו הרבי: "ראה נא, אילו היית אומר את האמת, שאתה כבר נמצא כאן עוד מערב שבת, אלא שהסיבה שלא התפללת אצלי, משום שקשה היה עליך התפילות הארוכות, הרי הייתי נותן את הסכמתך. אבל עכשיו, שהוצאת מפיו דבר שקר, אין באפשרותי לתת הסכמה לקבל אותך כשוחט". (לב ישראל לגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל)

הגאון מרן הרב גדליה איזמן זצ"ל- נולד ב-י"ד אייר ה'תע"ר (1910) בוורשה למשפחה מחסידות אלכסנדר. בבחרותו למד בקלצק שבליטא. בשנת ה'תרפ"ז (1927) למד בישיבת קמניץ כעשר שנים. נודע כעובד ה' ומבקש דעת הצמא לדבר ה' בשקיקה ובכיסופים. בהמשך היה חשש שיגויס לצבא הפולני ולכן נמלט לארץ ישראל. בארץ למד בישיבת 'מרכז הרב'. בבחרותו שימש כמשגיח בישיבת 'מקור חיים' בירושלים. לאחר נישואיו, המשיך ללמוד בכולל של ישיבת 'מרכז הרב'. בשנת ה'תש"ד (1944) התחיל לכהן כמשגיח בישיבת 'קול תורה'. רבינו התמסר כל כולו לישיבה הקדושה והבחורים היו אצלו כבני ממש. השקיע בכל בחור ובחור שעות רבות מאוד כדי להעלותו על דרך המלך. כאשר היתה בעיה לאחד מבחורי הישיבה הוא לא נח ולא שקט ואף לא עלה על יצועו עד שהעניין לא הסתדר בשלמותו. שום דבר לא עמד לנגד עיניו מלבד טובתם האישית שיתעלו בתורה וביראת שמיים לתפארת. נטע והשריש בקרב תלמידיו את דרכי העבודה והיראה.

שיחות המוסר של רבינו היו מפורסמות בעמקותם. עיצב את אישיותם של התלמידים בהתייחסו באופן אישי לכל אחד מהם כאשר רבים מהם היו ניצולי מחנות השמד וחלקם התגלגלו בגפם עד שהגיעו לישיבת 'קול תורה'. הגר"י גנס העיד שהמשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל אמר לו פעם שבדור הזה יש שלושה בעלי מוסר מובהקים, ביניהם מנה את רבינו. תפילותיו היו לשם דבר בקרב בחורי הישיבה. בשנת ה'תשמ"ב (1982) הודיע להנהלת הישיבה על פרישתו מתפקידו. לתלמידיו הקרובים הסביר שהוא חש שלפעמים בהקפדתו על הנהגה שלילית של תלמיד מתגנבת עצבנות שנובעת מזקנתו, ולכן הוא לא יכול להמשיך בתפקידו. אם הוא לא עומד בכל הדרישות שהוא תובע מתלמידיו, הוא לא ראוי להמשיך בתפקידו. לנוכח ההפצרות הרבות הסכים להמשיך ולשמש כיועץ חינוכי לתלמידי הישיבה. הקדיש שעות רבות מדי יום לשיחות אישיות עם תלמידים במקומו בשולי ביהמ"ד. מסר שיחות מוסר בישיבה במקום המשגיח הגה"צ ר' שלמה וולבה זצוק"ל. נפטר ב-ג' תשרי ה'תשע"ב (2011). חי כ-101 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' אברהם. **אשתו:** מרת חיה ליבא (לבית אידלמן מוילנה). **מרבתי:** הגאונים מרן ר' ברוך דב בר ליבוביץ ('ברכת שמואל'), מרן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין, מרן ר' אהרון קוטלר. **חברותא:** הגאון ר' ראובן גרוזובסקי (ראש ישיבת 'תורה ודעת' בארה"ב למד עם רבינו בישיבת קמניץ). **מתלמידיו:** הגאונים ר' ישראל מאיר לאו (הרב הראשי לישראל), ר' יהודה עדס (ראש ישיבת קול יעקב), ר' שלמה מחפוד, ר' אביגדור נבנצל (רב העיר העתיקה בירושלים), ר' משה שוואב (מנהל רוחני של ישיבת גייטסהד), ר' יהושע נוייבירט ועוד אלפים רבים. **בנו:** הגאון ר' יוסף. **חתנו:** הגאון ר' שלמה ברויאר (משגיח ישיבת בית מתתיהו). **מספריו:** **גיודלי מוסר**- נערכו ע"י תלמידיו וחתנו, ר' שלמה ברויאר.

בשכונת בית וגן בעיה"ק ירושלים נמצאת הישיבה הגדולה 'קול תורה'. המשגיח הגה"צ רבי גדליה איזמן זצוק"ל גר בקרבת מקום, ברח' וייסבורד. הדרך מביתו לעבר הישיבה עברה דרך קבע ברחוב הראשי של השכונה, רח' הפסגה. בכל בוקר צועד רבי גדליה היה צועד מביתו לעבר הישיבה לתפילת שחרית, ובחזרה מהישיבה לביתו. מעולם לא הסכים שמישהו יסייע לו ויקח אותו ברכב. דבר אחד מופלא בכל זאת היה שונה בהליכה זו. פעם אחת בשבוע, פעם יחידה, רבי גדליה היה משנה את הליכתו. במקום לצעוד מביתו דרך רח' הפסגה לעבר הישיבה, הוא הלך בשביל צדדי שמחבר את רח' ברגמן עם רח' תורה ועבודה המוביל לישיבה.

זו היתה דרך בשביל עפר לא סלול. בימי גשמים וקור השביל היה מלא בבוץ ולכלוך שהיקשה על ההולכים בו. זה היה דווקא בשבת בבוקר לפני התפילה. מדי שבת בשבתו רבי גדליה הקפיד ללכת דרך אותו שביל למרות שבחזרה מן הישיבה היה חוזר בדרכו הרגילה דרך רחוב הפסגה. בנו, שהיה צועד איתו בקביעות, שם לב לשינוי זה שאביו נוהג. שבת אחת פנה הוא לאביו ושאל אותו למה הוא משנה את הליכתו דווקא בשבת בבוקר לפני התפילה. הבן הוסיף: "הרי בשבת נצטוונו על כיבודה, וכי עונג שבת הוא ללכת דווקא בשביל רעוע זה, ולא בדרך המלך בה הולכים כרגיל?". רבינו השיב לו: "בכל יום מקפיד אני להקדים לכל אדם 'גוט מארגען', שכן ראוי להקדים שלום לכל אדם. במקרה שאני פוגש באדם מבני עדות המזרח, וחוששני שלא יבין את ברכתי בשפת האידיש, אני אומר לו 'בוקר טוב'."

"בשבת יש לי בעיה עם כך. אם אפגוש באחד מבני עדות המזרח, שאולי לא יבין את הביטוי 'גוט שבת', אצטרך לומר לו 'שבת שלום'. הרי דין הוא שאסור להזכיר 'שלום' לפני התפילה. אם לא אענה לו בפה כדרכי אלא רק בהנהון ראש, שמא יפגע הלה בגללי, לכן דווקא בשבת לפני התפילה אני מקפיד ללכת דרך שביל העפר שבו לא מצויים אנשים. כך לא אצטרך להיכשל באמירת שלום לפני התפילה ואף אחד לא יבוא להיפגע על ידי". הדבר מפליא ביותר. איך יכול יהודי לשנות את סדר יומו במשך עשרות שנים ולעשות דבר המטריחו יותר על המידה, רק כדי למנוע את עצמו מאפשרות של פגיעה כלשהי בכבוד הזולת. (מוסף שב"ק תולדות)

תלמידו, הגאון רבי יהודה עדס (ראש ישיבת 'קול יעקב') סיפר כי שמע מהרב גבריאל לרר זצ"ל שהבין מהמשגיח כי הוא לא מוסר שיחות לבני הישיבה אם הוא לא אווז בדרגה של תוכן השיחה הו לא מוסר בעצמו. כל שיחותיו המוסריות היו בבחינת 'הוא היה אומר' וכמו שצדיקים פירשו שמה שהוא היה- זה מה שהיה אומר לאחרים.

בנו, הרה"ג רבי יוסף איזמן, סיפר בימי ה'שבעה' על צדקותיו וחסידותו של אביו זצ"ל עוד בבחרותו בישיבת קמניץ. כבר אז קיבל על עצמו קבלות נדירות בעבודת ה'. בין היתר סיפר כי בערוב ימיו מצאנו בפנקסיו מה שכתב בשנות העשרים לחייו. הפנקס היה המלא וגדוש בחשבון נפש אישי על דרכיו ומעשיו יום יום וכו' לצד קבלות רבות שקיבל אז על עצמו.

הרב נפתלי צבי טרופ זצ"ל - נולד ב-י"ג ניסן ה'תרל"א (1871) בגרודנא שבליטא. מגדולי ראשי הישיבות. ממפתחיה של שיטת הלימוד הידועה כשיטת בריסק. בשנת ה'תרמ"ו שלחוהו הוריו ללמוד בישיבת קלם. כעבור שנתיים עבר לישיבת טלז' ופרק זמן קצר למד בישיבת נובהרדוק שבסלונים. בשנת ה'תרמ"ט הגיע לישיבת סלבודקה ("נסת ישראל"). לאחר נישואיו בשנית, שב ללמד בישיבת קלם וכעבור 4 שנים כיהן כר"י לצעירים "אור החיים" בסלבודקה. בשנת ה'תרס"ד (1904) שלח ר' ישראל הכהן מראדין ("החפץ חיים") בקשה לר' נפתלי צבי לכהן כר"י בראדין, בתנאי שהנהלת הישיבה בסלבודקה תסכים לכך. בשנת ה'תרע"ד, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, גלה יחד עם הישיבה לעיירה סנובסק. עד ליום פטירתו שימש כראש ישיבה.

נודע בחקירותיו התלמודיות הייחודיות, לצד יראת שמים ומוסריות בולטת. **אהבתו לתורה לא ידעה גבולות**. לעיתים קרובות נתקף בכאב ראש חזק עקב התאמצותו בעיון בתלמוד. **נהג לכתוב מטפחת רטובה סביב ראשו כדי להקל על כאביו, והמשיך להתעמק בסוגיה שלמד**. כאשר לקה בניוון שרירים וכאשר הרופא אסר עליו ללמוד תורה, היות שאסור לו לאמץ את מוחו, השיב בזעזוע: **'ללא לימוד התורה למה לי בכלל חיים?'**. התבלט במידות טובות ובמעשי חסד מרובים, יראת שמים ובתפילות, שנאמרו בכוונה ובהתלהבות. נפטר ב-ג' תשרי ה'תר"צ (1928). חי כ-59 שנים. ציונו בראדין.

אביו: ר' משה שמואל. **אמו:** מרת נעשה. **נשותיו:** בתו של ר' נתן צבי פינקל (זווג ראשון- התארס איתה וחודשים לפני החתונה נפטרה), מרת פעשא לאה (בתו של ר' אליעזר יעקב חווס - זיווג שני). **בניו:** ר' אברהם חיים ור' ראובן (בעל 'בית ראובן'). **בנותיו:** מרת טויבא (בעלה ר' יהושע אייזיק קמיניצקי) ומרת פייגא עטיל (בעלה ר' ברוך יוסף פייבלזון). **מרבנותיו:** אביו, ר' שמחה זיסל זיו (ה'סבא מקלם'), ר' אליעזר גורדון (ר"י טלז'), ר' יעקב יצחק רבינוביץ (ממנו ינק את דרך הלימוד של בריסק). **מתלמידיו:** ר' יוסף שלמה כהנמן (ר"י פוניבז' בבני ברק), ר' יעקב ספסל (בעל 'דברי יעקב'), ר' יצחק מאיר פצינר (בעל 'פרשת המלך'), ר' משה דוד דרייען (רבה של גלזגי שבסקוטלנד), ר' שלמה היימן (ר"מ ישיבת "תורה ודעת" בניו יורק), ר' אליהו דושניצר (מח"ס 'נחלת אליהו'), ר' נחום מאיר קרליץ (גיסו של ה"חזון איש"), ר' סנדר ליצ'נר (מייסד ומנהל 'קרית נוער' בירושלים), ר' יעקב משה

שורקין (ר"מ ב'מתיבתא דרבנו חיים ברלין' בניו יורק), ר' יהודה קרביץ (ר"מ בישיבת 'תפארת צבי' בירושלים). **ספריו:** חידושי הגדנ"ט על הש"ס (סיכומי 203 שיעוריו שנכתבו ע"י תלמידיו על כל המסכתות של סדרי נשים ומדיקין).

אהבתו לתורה לא ידעה גבולות. לעיתים בשעת לילה מאוחרת היה הולך להעיר תלמיד באכסנייתו כדי לתרץ את מה שהקשה לו בעת השיעור. לשאלת מקרוביו 'האם אין חשש לגזל שניה?' השיב: **"הרי בודאי התלמיד, אינו מסוגל להירדם כלל בשל אותה קושיה המנקרת במוחו והיכן הרחמנות על בחור שעמל כל היום בתורה ואינו יכול להירדם על מיטתו מתוך שהביאור האמיתי בתורה מציק לו!"**.

מעשה ביהודי גלמוד ועלוב שיצא לו שם של גבב. הבריות הרחיקוהו מעליהם והכלימוהו. והנה כאשר נקלע לראדין ונפגש עם רבנו, הוא קידמו בסבר פנים יפות, הזמינו אל ביתו לסעוד על שולחנו, אף הציע לו מיטה מסודרת ללון בלילה, ולא חסך שום טרחה בכדי להנעים לאורח את הבילוי בצל קורתו. המקורבים תמהו: 'מה לראש הישיבה וליהודי מפוקפק במעשיו?' אך רבנו שהרגיש בכך אף הוא תמה: "עד עתה ידעתי, שגבב חייב לשלם קרן וכפל, טבח ומכר משלם ארבעה וחמישה, ואם אין לו ונמכר בגנבתו. אבל היכן כתוב שפטורים מלקיים בו מצות 'הכנסת אורחים', לא ידעתי וכי אינו יהודי?! וכי אינו אדם כמונו?! האם אברהם אבינו לא קיים מצווה זו אפילו בערבים?! אלא מאי, בהכנסת אדם כזה הביתה, אפשר להסתכן בהתרוששות כי הוא עלול לגנוב את פרטי הבית, אם כן הרי לכל היותר צריך לעמוד עליו ולשמור כל זמן שהותו בבית, אבל אין שום עילה להיפטר מן המצווה".

ביתו של ראש הישיבה נעשה מקום קבוע ללינתם של "ארחי פרחי" שנקלעו לראדין, ואלה הרגישו שם כאורחים מכובדים. בתו של רבנו סיפרה לו פעם כי אחד מהם לא מצא בבית מיטה ללון ולכן העניקה לו כמה פרוטות כדי לשכור מיטה במלון. התרעם האב על כך ואמר: **"וכי למה לא הלכת את ללון במלון?! שכן הנך מרגישה, כי כאן הוא ביתך. עלייך לדעת מהיום כי ביתם של העניים אף הוא כאן, ואין לשום אחד מבני ביתנו זכות קדימה"**, כך גם קרה כאשר אחד מה"אורחים המכובדים" נשלח על ידי בני-הבית ללון ב"הקדש". הרב בעצמו הלך לחפש אחריו והזמינו להתכבד ולהתארח במעונו ככל אשר יחפוץ, תוך שהוא מתנצל לפניו שהדבר נעשה בלא ידיעתו.

הרב היה אומר: "למה לי להחשיב את עצמי לגברא רבה, ואח"כ לעמוד כדי להשיג ענווה, הרי מוטב לי, שמלכתחילה לא אתלבש באצטלא של אדם גדול". סח ר' אליהו לופיאן: "בלומדי בקלם הייתה תקנה בכולל, שכל אברך שצריך ללכת תוך הסדרים, צריך לגשת לממונה על אותו שבוע ולהתנצל לפניו. ובהגיע תורו להיות ממונה, האדמתי פעם מבושה, כאשר ר' נפתלי ניגש אליי לבקש ממני רשות לצאת לחוץ. הוא היה מבוגר בשנים ומפורסם לגאון, ובכל זאת כופף קומתו להישאר במסגרת, ולבקש רשות מהממונה".

כשחלה רבינו ומצבו היה אנוש, לא חדלו הבחורים מלהעטיר לרחמי שמיים עבור רפואת רבם. בזמנם הייתה סגולה בדוקה ומנוסה- לצאת למגבית, אבל לא של כסף- אלא של חיים! **הבחורים נידבו ימים ואף שבועות מחייהם למען המשך חייו של רבם הנערץ!** לאחר המגבית נכנס אחד הבחורים אל לרבינו ה'חפץ חיים', והודיע לו, שהבחורים מתנדבים מימי חייהם היקרים לזכותו של ראש הישיבה ואף העיז לבקש מהרב, שישתתף גם הוא במגבית זו. הצדיק ישב בכבוד ראש וחשב כמה יכול הוא לתרום לזכותו של ראש הישיבה. **לאחר כחצי שעה נענה ואמר, כי הוא מוכן לתרום מחייו דקה לזכותו**. לשאלה התמוהה של הבחור: "כיצד יתכן שלאחר כחצי שעה, שהרב דן בכבוד ראש, הסכים לתת רק דקה?" השיב: **"בדקה, האדם מדבר כ-300 מלים. וכל מילה היא מצווה. אני איני יכול לוותר על יותר מ-300 מצוות!"**. השמועה עשתה לה כנפיים בישיבה- עד כמה ה"חפץ חיים" מייקר את הזמן היקר מכול, ולמחרת גברה ההתמדה בישיבה בכפל כפליים.

האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע בידרמן (הראשון) מלעלוב זצ"ל - נולד ב-ח"י אייר (ל"ג בעומר) בשנת ה'תרכ"ט (1869). נקרא בשמו שמעון - ע"ש התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי צוק"ל ובשם נתן נטע - ע"ש זקינו הרה"ק ר' נתן נטע מחלם. משחר ילדותו נודע היה ביראתו הטהורה בעמלו וביגיעתו בתורה ועבודת השי"ת. **גאון בנגלה ובנסתר. בקי בכל מכמני הש"ס והפוסקים. ענוותן מופלא. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נכנס לישיבת המקובלים 'שער השמים' שם הגה בתורת הח"ן. שימש כאדמו"ר החמישי בשלשלת לעלוב. בשנת ה'תרע"ג (1912) חלה בריאותיו ובפקודת אביו יצא לקארלסבארג למעיינות המרפא הידועים, וכאשר ביקש לשוב לביתו פרצה מלחמת העולם הראשונה - ונשאר בקראקא.

בתקופת מגוריו בקראקא התקבצו רבים סביבו אולם רבינו ביקש לברוח מכל שררה. אעפ"כ תוך זמן קצר התפרסם כפועל ישועות ורפואות. צעירים חייבי גיוס לצבא פולין, שקיבלו את ברכתו שוחררו מיד. בשנת ה'תרפ"ו (1926) גמלה ההחלטה בלב רבינו לחזור לארץ הקודש ושם רבים התסתופפו בצלו. סיפרו, כי כשהיה מתפלל לפני העמוד בימים הנוראים היו רועדים החלונות. כשנתיים ומחצה ניהל את העדה במעגלי צדק עד חורף ה'תרפ"ח (1928) שאז חלה ל"ע בגרונו, הרופאים יעצו שייסע לפרז כדי שיעבור שם ניתוח ואכן כך עשה רבינו. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מהחסידי ר' מנדל גפנר ששהה ג"כ בתקופה זו בפרז כי **לאחר נסיעת רבינו מביה"ח שמו לב, שבמשך התקופה, שהיה רבינו בביה"ח, לא מת אפילו יהודי אחד!**

לאחר מספר חודשים אמרו הרופאים, שאינם יכולים לעזור לו. רבינו חזר לארץ ישראל והיה מוקף ביסורים גדולים, כל מאכלו היה מעט משקה ופירורין שהכניסו לו דרך צינור וב-ג' תשרי צום גדליה ה'תר"ץ (1929) התבקש לבית-עולמו. ציונו בהר-הזיתים סמוך לקברי אבותיו. חי כ-60 שנים. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מאנשי החברה-קדישא, **שלקחו את גופו הקדוש לטהרה נעמד וטבל בעצמו.**

אביו: האדמו"ר ר' דוד צבי שלמה (ר' דודל) זצ"ל. **אמו:** מרת מרים. **סבו:** האדמו"ר ר' אלעזר מנחם מנדל זצ"ל. **נשותיו:** מרת חנה רייצא (זיווג ראשון- נישא בהיותו כבן שלוש עשרה וחצי שנים. בתו של ר' יוסף ציינווירט), מרת פייגא רבקה (זיווג שני). **בניו:** הרה"צ ר' פנחס חיים, האדמו"ר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב (מילא את מקום אביו באמור"ת), ר' יעקב יצחק. **חתניו:** ר' מנשה ליפשיץ זצ"ל, ר' אברהם יוסף בראנדווין (כשנפטר נישאה אשתו לרבי יעקב ערבליך), מרת מאטיל שנפטר בנעוריה. **מרבותיו:** דודו, ר' רבי אלתר מסוסנובצא, ר' ירחמיאל משה מסטאלין.

על שקדנותו המופלאה מסופר, כי פעם אחת התממה רבינו לחזור לביתו לאחר תפילת שחרית. הרבנית הלכה לחפשו בבית אביו, וכשראתה שאינו שם יצאה עם חמותה הרבנית מרים לחפשו. כשהגיעו לחצר ביה"כ 'תפארת ישראל רוזין', שמעו קולות מגג ביהמ"ד וראו את המקובל ר' נפתלי חיים (בן הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב) עם רבינו מתהלכים על גג ביהמ"ד ועוסקים בתורת הנסתר, ומרוב דביקותם **לא שמו לב, שמתקרבים לשפת הגג וכפסע היה שלא יפלו ח"ו,** הרבנית צעקה בקול גדול, עד שהתעוררו מדביקותם וירדו מהגג.

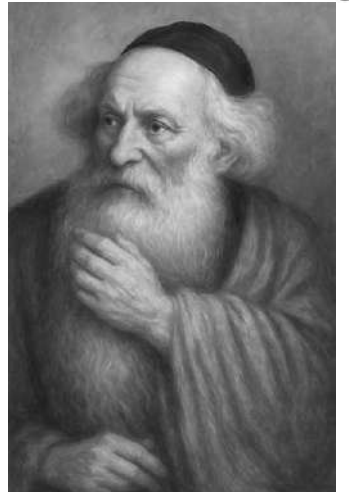
עוד מסופר על התמדתו העצומה, בשנת ה'תע"ר (1909) נסע לסטאלין לחתונת בתו של הרה"ק רבי ישראל מסטאלין עם הרה"צ רבי שלום בן הרה"ק רבי יעקב משה מקאמרנא, והעיד הרה"ח ר' נחמן סופר שביום החופה התאסף קהל גדול ובית-המדרש שקק חיים והמולה מרוב ההכנות לשמחה הגדולה, **ורבינו עמד שעות רבות ליד ארון הספרים ושקע בלימודו בלא הפסק, עד שבאו ואמרו לו שהולכים לחופה.**

יפר החסיד ר' שמאי מחשובי קראקא ולבסוף התגורר בירושלים (בשכונת בית ישראל), אשר היה מבאי ביתו הקבועים של רבינו בקראקא. הלה עסק לפרנסתו במלאכת ייצור י"ש, והייתה לו משרפה בביתו ללא רישיון ובניגוד לחוק. פעם אחת העמיד על האש חבית מלאה במשקה על מנת לזקק ולייצר ספירט טהור, ומכיוון שלוקח זמן רב להרתיח חבית גדולה, נפנה בינתיים לבית רבינו כמנהגו מדי יום. כשנכנס התחיל רבינו לשוחח עמו באריכות שלא כרגיל, וכך עברו להם כמה שעות.

ר' שמאי שקצרה רוחו רצה לקום וללכת לביתו שלא יתאדה כל הי"ש, אולם רבינו לא מיהר והמשיך לשוחח עמו בנחת, עד שעברו יותר משלוש שעות. רק אז פטרו רבינו לשלום. ר' שמאי מיד רץ לביתו בחשבו אולי יהיה עוד מה להציל, אולם בהתקרבו לביתו התפלא לראות את בני ביתו ושכניו ממתינים בחוץ. כשהתקרב סיפרו לו בהתרגשות כי נס גדול היה פה, שבזמן ששהה אצל רבינו **באו לביתו השוטרים, מאחר שמישהו הלשין עליו שמיציר יין ללא רישיון ואף מסר את הזמן המדויק, שהוא עושה זאת, ומכיוון שכל הספירט הנמצא בדוד התאדה, לא מצאו שום ראיות פליליות נגדו, והלכו כלעומת שבאו.**

בעת ששהה פעם רבינו בעיירה ביאלאביז'ץ באו אליו זוג יהודים שבורי לב, בעל ואשתו ששפכו לפניו מר ליבם, כי הם נשואים **כבר תשע עשרה שנים!** ונמנע מהם פרי בטן, ומכיון שהם כבר מיאשים, שהרי בדרך הטבע אין הם רואים ישועה, לכן החליטו להיתגרש וברצותם לשמוע את חוות דעת רבינו, ענה להם הצדיק, כי ימתינו עוד שלושה חודשים ואחר כך יחליטו, קיבלו הללו את דעתו ושובו לביתם, והי כמשלוש חודשים נפקדה האשה, **ולפקודת השנה ילדה שני בנים תאומים.**

הגאון הרב אברהם אבלי (אבא'לה) הלוי גומבינר זצ"ל- נולד בשנת ה'שצ"ז (1637) בגומבין שבפולין. נקרא גומבינר על שם עירו. בהתחלה למד תורה אצל הגאון רבי יצחק בן אליקום מפוזנא. בפרעות ת"ח-ת"ט משפחתו נרצחה ל"ע והוא עבר לליסא. בשנת ה'ת"כ (1642) עבר לעיר קאליש. בהתחלה לימד בחורים צעירים. כשהתפרסם ולאחר שנודעה גדולתו, תלמידים מבוגרים יותר באו אליו כדי שילמד אותם. התמנה לתפקיד ראש ישיבה ובהמשך שימש כדיין בבית דינו של הגאון רבי ישראל שפירא. התפרסם כבקי בכל חדרי התורה בחריפות ובקיאיות. עסק בתורה יומם ולילה מתוך צער ויסורים של אהבה. רבינו חי בדוחק עצום. לא תמיד היה לו כסף לרכישת נייר כדי לכתוב את חידושיו ולכן כתב אותם על קירות הבית. בנוסף כתב את חיבורו בתמצות רב. במקומות רבים בספרו רומז כי צריך לעיין במקום אחר וצריך להתייגע רבות כדי לרדת לסוף דעתו.

גאון בנגלה ובנסתר. זכה לגילוי אליהו הנביא. ידע את כל כתבי רבינו האריז"ל ואת ספר הכוונות בעל פה אבל בענוותנותו כתב כי אין לו עסק בנסתרות. משלב בספריו חריפות גדולה, בהירות עצומה ובקיאיות בש"ס ובתוספות. על פי רוב רבינו לא זז מפסקי שולחן ערוך. בצוואתו ביקש שלא לכתוב כל תואר על המצבה מלבד: פ"נ רבי אברהם אבלי, מחבר ספר מגן אברהם וזית רענן. נפטר ב-ג' תשרי ה'תמ"ג (1682). חי כ-45 שנים. ציונו בקאליש שבפולין. אחרי השואה האוהל שהיה על קברו נעלם. כיום ידוע בקירוב מקום קבורתו.

אביו: רבי חיים הי"ד (שימש דיין. נרצח על ידי הקוזקים בשנת ה'תט"ו 1655). **אימו:** מרת רבקה הי"ד. **אשתו:** מרת דינה (בת הרב מעיירה הסמוכה לפוזנא). **מרביתיו:** הגאונים ר' יצחק בן אליקום מפוזנא, ר' יצחק גומבינר. **ילדיו:** ר' חיים מקלימנטוב, ר' משה, מרת אדל (נישאה לרבי משה יקותיאל קופמן, רבה של קוטנא ומ"ס לחם הפנים), מרת רבקה. **מספריו:** **מגן אברהם**- פירוש לשו"ע או"ח ולתוספתא נזיקין **זית רענן**- פירוש על ילקוט שמעוני **ישמן ששון**- דרושים על התורה **פירוש על תוספתא מסדר נזיקין** **חיבור על אבן העזר** **חידושים על מסכת זבחים ומנחות** **פיסטים וקניות**.

בהתחלה מכיוון שרבינו הסתיר את גאוניותו, הוא לימד רק נערים בבית-הכנסת בקאליש. בשנת ה'ת"כ הגאון ר' שבתי כהן (מח"ס שפתי כהן) הגיע לעיר כדי להשיא את בנו ר' משה עם בתו של אחד מנכבדי

העיר. ראשי הקהל כיבדו את הש"ך לדרוש בבית-הכנסת. במהלך הדרשה הש"ך היקשה קושיה חמורה. חכמי העיר ניסו לתרץ את הקושיה, אבל לא עלה בידם. אחד הבחורים היה מתלמידי רבינו. הוא הלך לרבינו וביקש תירוץ לגבי הקושיה החזקה. הבחור תירץ את הקושיה בשמו של רבינו והש"ך התפעל מאוד וביקש לקרוא לרבינו. כשהצדיק הגיע לפני הש"ך הם החלו להתפלפל בדברי תורה שעה ארוכה. בעקבות מעשה זה רבינו התפרסם כתלמיד חכם מובהק.

באחד הימים שלפני חג הפסח הובאה שאלה חמורה בהלכות חמץ לפני רב העיר קאליש. רב העיר לא ידע מה לענות ולכן ביקש מחכמי העיר לחוות את דעתם לגבי השאלה. בין החכמים היה גם רבינו שחיווה את דעתו. תשובתו מצאה חן בעיני רב העיר ובעיני כל חכמי העיר. הם הפצירו ברבינו שיקבל עליו משרת מו"ץ בהלכות אורח חיים. לאחר הפצרות רבות רבינו נענה לכך. כשהתפנה מקומו של אחד מדייני העיר, רבינו התמנה לדיין במקומו. (מעובד מתוך אנציקלופדיה לגדולי ישראל)

הצדיק האדמו"ר הרב ר' אלימלך וייסבולום מליז'נסק (ה'נעם אלימלך' זיע"א) אמר שכל המחברים עד המגן אברהם ועד בכלל כולם היו בעלי רוח הקודש ואליהו הנביא התגלה להם. הגאון ר' זלמן (אחיו של ר' חיים מוולוז'ין) התבטא על רבינו ואמר: "גדול הוא בעיני כבוד האחרון הזה (הוא התכוון על רבינו) כאחד מן הראשונים".

רבינו היה עני מרוד כל ימיו. לחם צר ומים לחץ היו מנת חלקו. יתר על כן, אפילו נייר לצורך כתיבת חידושי תורתו לא היה בידו לקנות. רבינו נהג לכתוב את חידושיו על פיסות נייר קטנות, שיירי נייר שקיבל מכורך ספרים. כאשר גם אלו נגמרו, רבינו כתב את חידושיו על כותלי ביתו. אחרי שהדין נגמר, השתמש בפחם בתור תחליף לקולמוס. (מעובד מתוך 'גדולי פולין')

לאחר שרבינו התחתן עם מרת דינה (בת הרב מעיירה הסמוכה לפוזנא) הוא נעשה מלמד והיה משתכר בקושי. עניותו היתה לשם דבר בעיר קאליש. עד לפני פרוץ השואה היו מצביעים על המרתף שבו גר. גם סיפרו שאת רוב חידושי תורתו כתב בפחם על הקיר. (מעובד מתוך 'גדולי הדורות')

בעיר קאליש היה חסיד אחד שהרה"ק ר' זליג משראנצק ה'ניצוצי זה"ר זיע"א היה מתארח תמיד אצלו בכל פעם שבא לקאליש. הרה"ק ר' זעליג היה רגיל להאריך הרבה בתפילתו ומשום האורח החשוב בעל הבית היה ממתין עד שיסיים תפילתו. פעם אחת בשבת קודש חלש ליבו של בעל הבית והוא לא יכל להמתין עוד זמן רב, ולכן הלך לביתו לקדש על היין ולטעום. הוא ציווה על הבן שלו שהוא ישב בבית הכנסת וימתין עד שהרה"ק ר' זליג יסיים את תפילתו, ויחזור איתו יחד הביתה, כי את הסעודה ידחה עד בואם.

הרה"ק ר' זליג היה אז זקן בא בימים ומחמת זקנותו כהו עיניו מראות. כשהבן של בעל הבית חזר עם הרה"ק ר' זליג מבית הכנסת, הם עברו דרך אחד הרחובות. הרה"ק ר' זליג עמד לפתע ואמר: "הרגשתי כאן פתאום ריח טוב מאוד, ואני לא יכול ללכת מרוב עונג הריח הטוב שאני מרגיש". בן לווייתו התפלא מאוד, כי הוא לא הרגיש שום ריח כלל. כך הם עמדו במשך זמן מסוים באותו מקום, עד שהרה"ק ר' זליג המשיך ללכת הלאה. כשהגיעו לבית, הבן סיפר לאביו את המאורע ויהי לפלא גם בעיניו.

הם התחילו להתחקות על שורש העניין. נודע להם בבירור, שבאותו מקום בדיוק היה לפני כמה דורות משכן כבודו של רבינו. עכשיו התברר להם דבר הריח שהרה"ק ר' זליג הריח באותו מקום. (סיפורי חסידים)

האדמו"ר הרב אהרן יחיאל הופשטיין זצ"ל המכונה 'רבי אהרלה קוז'ניצר': נולד בשנת ה'תרנ"א (1891) בקוז'ניץ. בן אחרי בן דור שישי לאדמו"ר רבי ישראל הופשטיין הידוע כמגיד מקוז'ניץ. בברית נקרא אהרן יחיאל. אהרן על שם הרה"ק האדמו"ר רבי אהרן פרלוב מקארלין והשם יחיאל על שם זקנו, אבי אביו, הרה"ק האדמו"ר רבי יחיאל יעקב הופשטיין מקוז'ניץ זיע"א. ב-י"ג אלול ה'תרס"ט (1909) נפטר אביו. רבינו היה באותו הזמן בן 18 שנים. רוב חסידי קוז'ניץ הכתירו את רבינו לשמש כאדמו"ר בקוז'ניץ במקום אביו. חלק מהחסידים הכתירו את הבן השני, רבי אשר אלימלך. בימי מלחמת העולם הראשונה נדד לאזורים שונים ברחבי פולין (רבינו התגורר בערים: וורשה, לובלין, ריקי, ראדום, פירקוב, לודז' ולבסוף קבע את מושבו באוטבוצק). בכל מקום שהגיע הוא השפיע רבות על היהודים באיזור. את עיקר תשומת הלב הקדיש לצעירים או לאנשים הפשוטים שביניהם, אלו שהיו צריכים יותר תמיכה רוחנית. אדמו"רים רבים הגיעו לרבינו. החזיר רבים בתשובה. מסעותיו חצו את יבשת אירופה. פעם נסע ללונדון לבדו ללא שום ליווי רק כדי להציל נשמה אחת של בחור. ביקר ברומה, אנטוורפן-בלגיה, צרפת, גרמניה ועוד מדינות במסגרות מסעותיו לחיזוק היהדות אצל בחורים שנזקקו לכך. התעסק בכל כוחו במצוות צדקה וחסד לסייע ולעזור לדלים ולאביונים. לא ירא לומר להם את האמת הצורבת מול עסקנים ופרנסים למרות שידע שהדבר עלול לעלות לו ברדיפות והתנכלויות כפי שאכן קרה. **בעל רוח-הקודש**. שעות ארוכות נהג לעמוד בתורה בהתלהבות.

גדולתו בתורה היתה מופלאה. היה בקי בכל חדרי התורה. לילות רצופים ראו את האור דולק בחדרו או פגשו בו בביהמ"ד הריק באישון לילה כשהוא שקוע בלימודו. בתחילת מלחמת העולם השנייה רבינו היה בוורשה. על העיר הוטלה מצור והיהודים רוכזו בגטו. גם שם רבינו המשיך את עבודת הקודש כפי שהיה רגיל. תחת מטר הפצצות הנאצים היה יוצא לרחוב ללא פחד כדי להשיג מזון ומים לעניים ומדוכאים, לחזק ולעודד את רוחם. רבינו היה בין רשימת המבוקשים. דיוקנו הופץ בין השוטרים והחיילים. לא פעם התפרצו לתוך הבית בזמן ששהה שם. למרות שהצדיק ישב ליד השולחן ועסק בתורה, הם לא ראו את הצדיק. בסוף קיץ ה'תש"א (1940) הצליח להימלט מגטו וורשה לז'ליחוב. בערב ר"ה ה'תש"ב (1941) חלה בטיפוס. זמן קצר לפני שנפטר אמר שוב ושוב: "אני לא מסוגל לראות את הצרות של היהודים. שוחטים יהודים ואני לא יכול לעשות דבר". נפטר ב-ד' תשרי ה'תש"ג (1942). חי כ-51 שנים. בהלווייתו השתתפו אלפי אנשים וליוו את רבינו בדרכו האחרונה למרות הסכנה מהנאצים ששלטו שם. היתה זו ההלוויה האחרונה המסודרת בכל פולין בימי מלחמת העולם השנייה. ציונו בזליחוב שבפולין.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' יחיאל יעקב מקוז'ניץ. **אביו:** האדמו"ר ר' ירחמיאל משה. **אמו:** מרת ברכה ציפורה גיטל (בת רבי מרדכי ישראל טברסקי, מחוטין). **אשתו:** מרת רחל בת-שבע (בת דודו רבי אברהם פנחס ספרד מקיניו)

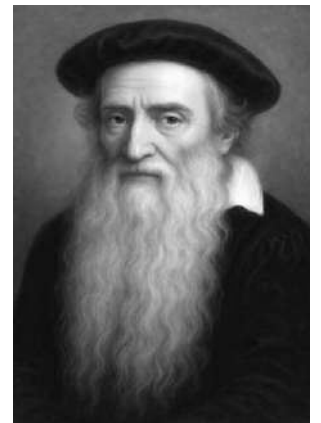
האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן מלעלוב זיע"א סיפר כי כאשר הוא התארח אצל רבינו, הצדיק נתן לו חדר בביתו, ושם היה קובע את תפילותיו. "יום אחד נעלתי את הדלת על מנעול ובריח והתבודדתי בתפילה. כאשר סיימתי את תפילת העמידה ופסעתי לאחוריי הופתעתי לראות את רבינו לידי ומקשיב לתפילתי. עד היום אני תמה מהיכן כל להיכנס שכן נעלתי את הדלת על מנעול ומפתח".

פעם אחת הרבי צעק שצריך להזמין מרכבה כי צריך להגיע דחוף לתחנת הרכבת. האנשים לא הבינו מה קרה והזמינו מרכבה. רבינו פקד על העגלון למהר ולהגיע לתחנה. שם מצא ילד יהודי קטן שמשחק על מסילת הרכבת. הילד לא הרגיש בסכנה. הצדיק לקח אותו בחוזקה. לאחר מספר רגעים עברה שם הרכבת על הפסים שהילד שיחק שם. רבינו הרגיש זאת מרחוק ברוח-קודשו ומיהר להציל את הילד.

פעם אחת רבינו ציווה שכל האנשים כולל הנשים וילדיהם יתקהלו בביהמ"ד שלו באטוואצק בתאריך מסוים. לשמע הבקשה התפלאו האנשים, אבל כולם ידעו כי רבינו ניחן ברוח-הקודש ולכן מילאו את בקשתו. ביום המיועד התקהלו כולם: גברים, נשים וטף. ביתו של רבינו היה מעל לבית-המדרש. הם ראו את הצדיק הולך ושב במרפסת וכולו תפוס בשרעפי קודש. לאחר זמן מה נעמד ושאל: "האם כולם כאן?" "כן", השיבו. רבינו ירד והתחיל לחלק את כל הקהל לשלוש קבוצות. רבינו הפריד את אחד הילדים מאביו. הילד ביקש להיות עם אביו, עזב את הקבוצה והלך לקבוצה שבה היה אביו. הצדיק לקח את הילד והחזיר אותו לקבוצה ששם אותו. הילד שלא רצה לוותר שוב עזב את הקבוצה ורבינו חזר על מעשהו כבראשונה. לאחר מכן רבינו ציווה על הקהל לשוב לביתם. כולם תמחו, מדוע עשה כן? לאחר זמן מה הנאצים ימ"ש שלטו שם. קבוצה אחת את כולם, ללא יוצא מן הכלל, נשרפו הי"ד. קבוצה שניה נהרגו ע"י שהנאצים ירו בהם ימ"ש ואילו הקבוצה השלישית כולם נשארו בחיים. באותה הקבוצה היה הילד שרצה להיות בקבוצה עם אביו ושהרבי לא הסכים שיעבור להיות שם.

פעם אחת בחורים רבים קיבלו צו גיוס. הם חששו להתגייס מכיוון שידעו שיאכילו אותם נבלות וטרפות ויתכן וגם ירדו מרמתם הרוחנית. הם פנו לרבינו. הצדיק ביקש שביום מסוים כל הבחורים יתייצבו אצלו. כאשר הגיעו לשם, הרב ביקש מהם להוריד את הציצית מתחת לבגדיהם ולשים אותה על החולצה. לאחר מכן ביקש שיתנו לכולם מטאטים וילכו בשורה כפי שהולכים חיילים עם נשק. הם הלכו סביב הרחוב בו התגורר הרבי וחזרו לביתו. הצדיק לאחר מכן אמר: "כבר עשיתם את כל מה שצריך ואתם פטורים מהגיוס לצבא". **ביום הגיוס שחררו את כולם באופן פלא.**

הרב הקדוש יצחק אריה זקל ליב מתיס וורמסר זצ"ל הידוע כ"בעל שם ממילשטאט": נולד בשנת ה'תקכ"ח (1768) במילשטאט שבגרמניה. בילדותו התפרסם בתור עליו בכל הסביבה. כשהיה בן שמונה לא נמצא מלמד בעיירתו, שהיה מוכשר להיות לו למורה. עפ"י עצתו של הרב-דמטא הסכימו הוריו לשלוח את בנם-יחידם לעיירה הסמוכה כדי שילמד שם תורה. הקושי להוריו היה עצום היות ושישה ילדים לפניו נפטרו. שקדן עצום. פעמים רבות אמו הוציאה את הנר מחדרו בלילה כדי שינח. אולם בטרם עלות השחר התעורר שוב ולמד. למד בישיבתו של ר' נתן אדלר בפרנקפורט, שם מיעט בשינה. הוא ניצל תקופה זו גם ללימוד מעמיק של תורת הקבלה. כשהיה בן 18 קיבל על עצמו לא ליהנות משום דבר חי, ועד זקנה לא טעם דבר חי והיוצא מן החי. סיגף עצמו בסיגופים ותעניות.

פעמים רבות בימי החול הייתה ארוחתו מרק מים וכוס קפה בלבד. בימי שבת וחג אכל רק מרק אפונה ושומן נמס ולעיתים חתיכת דג. היה אהוב וחביב לבריות. עניו מאד והצנע לכת ומעולם לא התפאר בנפלאותיו. רגיל היה לומר כח עושה מעשיו בעזרת ה' בדרך טבעי, בעל צדקה גדול. דקדק במצות שבין אדם לחברו. הצטיין באהבת ישראל ובהכנסת אורחים, והוא בעצמו טיפל בהם, נשא על גבו את ערמות התבן וסידר להם מקומות לינה, באומרו שאינו רוצה למסור מצווה גדולה כזו למישהו אחר. רגיל היה לומר: "אסור להשאיר את העני לרחמי שמיים, על האדם לטפל בו ולדאוג לצרכיו".

כשהגיע לעיר מנהיים פנו אליו בני משפחה שאמם לקתה במחלת רוח ואושפזה בבית רפואה לחולי הנפש וגם סבלה מייסורים גוף נוראים. בני המשפחה פנו אליו. כעבור שבוע בלבד האם הבריאה - ויהי הדבר לפלא. שמו של רבינו התפרסם וחולים חשוכי מרפא, פנו אליו ונושעו. מאז נודע בכינויו 'הבעל שם'. מתנגדים רבים קמו לו ופרנסי הקהילה בפרנקפורט סיכלו את מינויו כרב והביאו לכליאתו לתקופה קצרה בעוון 'מעשי כישוף ומרמה'. לאחר שהתמנה לרב, פתח ישיבה וסירב לקבל שכר עבור הלימוד שלימד. מהשכר שקיבל עבור סידור קידושין העביר מחצית להוצאות הישיבה. הדאגה לקיומם של שבעים הבחורים הייתה עליו, מתוך אמונה שהקב"ה לא יטוש. פזרן גדול במעשה הצדקה. עניים רבים היו על שולחנו. פזרנותו לצדקה גרמה לו לעיתים קרובות להגיע לסף עניות ממש. בשנות חייו האחרונות חלה, ולעיתים ממושכות היה מרותק למיטת חוליו. בנו ר' מיכאל, מעיד כי מעולם לא התלונן על סבלו, וביקש להסתיר זאת מהמשפחה. נפטר במילשטאט בצום גדליה ד' תשרי ה'תר"ז (1847). הבטיח שכל המתפלל על קברו תתקבל תפילתו. נקבר לפי צוואתו המיוחדת יומיים לאחר פטירתו. חי כ-79 שנים. בשנת ה'ת"ש (1940) הרסו הנאצים את המצבה. שבע שנים לאחר מכן, בשנת ה'תש"ז, הציב נינו, ר' פרץ דרייפוס, מצבה על הקבר.

אביו: ר' מתתיהו המכונה ר' מאטיס ווארמסר (איש תם וישר, ירא אלוהים וסר מרע, התפרנס כסוחר בדים). **אמו:** מרת סורלה. **נשותיו:** מרת אלדהיד (זיווג ראשון), מרת חנה בנצינגר (זיווג שני). **רבותיו:** רבי פנחס הלוי הורוויץ (בעל 'ההפלאה') ור' נתן אדלר. **חיבוריו:** כל כתביו נשרפו, לבד ממאמר אחד על 'חצי שיעור', שהתפרסם בשם 'שארית יצחק'. הגהותיו לתלמוד ולש"ע ועוד, הודפסו לאחרונה בספר 'הבעל שם ממילשטאט'. **חברותא:** הגאון ר' משה (החת"ם סופר).

מסופר על יהודי בשם מאיר, ששכר דירה מאת שכנו הנפח הנוכרי, בין יתר הסעיפים בחוזה השכירות, הופיע איסור קביעת מזוזה בפתחי הבית, וכן בתוך הבית. כאשר בא מאיר לרבינו וביקש את עזרתו, הזמין הרבי את הנפח ושאלו: "יודע אתה לתקן את ה'כולא הברק'? אם כן עלה על גג ביתי והסר אותו, כיון שאיני צריך לו". הנפח לא הבין מדוע איננו זקוק ל'כולא הברק', "מה תעשה במקרה שברק יפגע בביתך?". שאל הצדיק בחזרה: "האם שמעת פעם על בית יהודי שנפגע מברק?". הגוי הרהר ואחר כך ענה בפליאה "אכן, לא שמעתי. מה הסיבה לכך?", הצדיק הצביע על המזוזה בפתח חדרו ואמר "רואה אתה, זה 'כולא הברק' שלנו היהודים, אנו מעמידים את הדירה כולה תחת השגחתו של הבורא, והוא מגן עלינו מכל רע".

הנפח הנפעם, טפח על ראשו בכעס: "כמה טיפש הייתי כשלא הרשתי למאיר לשים את 'כולא הברק' שלכם בבית. מיד אלך לומר לו שיקבע גם בדירתו". בערב כשחזר הצדיק מביתו, ניגש אליו מאיר ולחץ את ידו: "הרבי השכיל לעשות! הרשע נהפך לאיש אחר". "בעל הבית שלך לא היה ואיננו רשע. מה שעשיתי, היית גם אתה משכיל לעשות, אלמלי דאגת למצוות מזוזה, כשם שאתה דואג לעסקיך".

כולא הברק- בעקבות הנזקים הרבים שגרם הברק, המציא פרנקלין את כולא הברק. מדובר במוט ברזל המצוי בגג הבית ומחובר בתיל אל האדמה. הברק, שהו זרם חשמלי נמשך אל המוט העשוי מתכת ונכלא בו. כאשר החשמל מגיע אל האדמה שוב אינו מזיק. מתקן זה פורק את הברק ממטענו החשמלי בלי לגרום נזק וכך מגן על הבית מפני פגיעה.

סגולות - המיוחסות לרבנו: למרה שחורה - יאמר פרק כ' שבתהילים.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של הצדיקים או של הקברים
או אם לא שמנו את תמונת הצדיק או הקבר
ויש לו תמונה שהוא צילם או שקיבל ממישהו ששהוא צילם ונתן לו את זכויות יוצרים
להשתמש בה ולא הוריד אותה מאתר באינטרנט, אנא שלחו למייל

PnineZadikim@gmail.com

**למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com**

**כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com**

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
רפואת יהודה אריה בן רחל ברכה- רפואת הנפש ורפואת הגוף
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים, נחת יהודי מכל יוצאי חלציו וכן בחינוך הילדים